

BUREN MET 'BENEFITS'

*Sociaaleconomische verbanden en assen
tussen de Limburgse gemeenten*

BUREN MET 'BENEFITS'

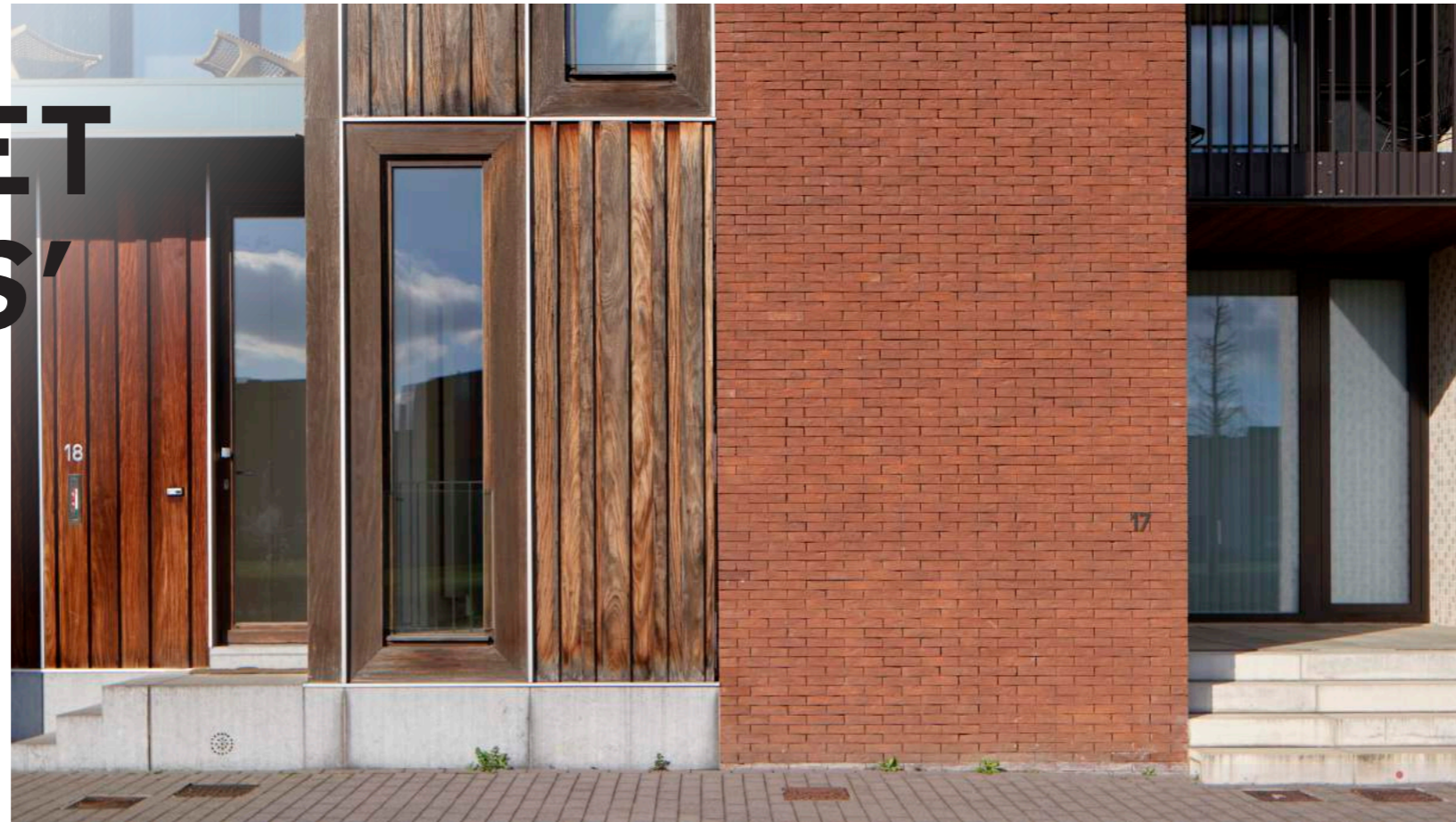
Een hechte provincie steunt op hechte gemeenten. Ook op economisch vlak. Gemeenten kunnen elkaar daarin versterken of van elkaar leren. Maar kennen we elkaars sterktes en uitdagingen voldoende? Hoe sterk is het weefsel van onze gemeenten op sociaaleconomisch vlak? Welke gelijkenissen en verschillen zijn er tussen de gemeenten onderling? En welke economische of ruimtelijke verbanden kunnen we hierin ontdekken?

Nieuwe uitdagingen verplichten onze Limburgse gemeenten tot nieuwe samenwerkingen. Politiezones, zorgzones of andere samenwerkingen versterken gemeenten en steden met respect voor de eigenheid van iedere partner. Men zegt wel eens dat je beter een goede buur kunt hebben dan een verre vriend. Dat blijkt te kloppen, want uit de drie studies die POM Limburg liet uitvoeren blijkt dat buurgemeenten mekaar niet enkel versterken maar ook aanvullen. Buurgemeenten maken mekaar completer en robuuster. Het zijn die krachten die we moeten mobiliseren en instrumentaliseren.

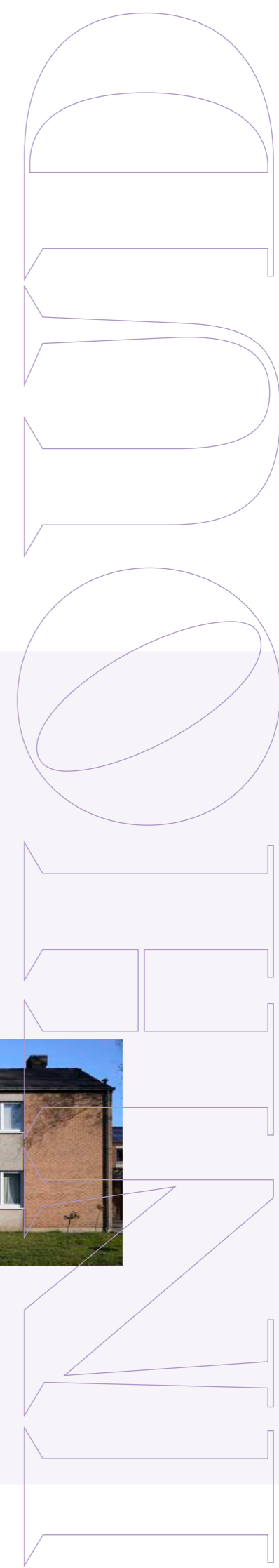
Met deze brochure en de achterliggende studies heeft POM Limburg het sociaaleconomisch weefsel van de Limburgse gemeenten en hun verbanden scherper in kaart gebracht. Op die manier willen we u als gemeentebestuur de nodige inspiratie aanreiken om de economische uitdagingen in uw gemeente efficiënt aan te pakken en om door samenwerking met andere gemeenten de economische impact van uw acties te vergroten. Als POM Limburg willen wij u daar graag bij ondersteunen.

Tom Vandeput
Gedeputeerde voor Economie
Voorzitter POM Limburg

Noël Slangen
Algemeen directeur
POM Limburg

1. Hoe sterk is het sociaaleconomisch weefsel in uw gemeente?	4
• Situering	4
• Welke gemeenten hebben gelijkaardige sociaaleconomische kenmerken?	4
• Sterk of minder sterk sociaaleconomisch weefsel: een rangorde	9
• Waar zijn welke economische activiteiten geconcentreerd?	13
2. Kent uw gemeente veel woon-werkpendel?	14
• Situering	18
• Welke gemeenten kennen de hoogste uitgaande pendel?	18
• Welke gemeenten trekken de meeste pendelaars aan?	21
• Is uw gemeente eerder een woon- of een werkgemeente?	24
• Wat zijn de grootste pendelassen in Limburg?	25
3. Tussen welke gemeenten verplaatst de Limburger zich? Een analyse op basis van mobiele data	30
• Big data als nieuwe bron van informatie	30
• Ruim 800.000 verplaatsingen per dag vanuit de Limburgse gemeenten	31
• Tussen welke gemeenten verplaatst de Limburger zich het vaakst?	35
• Naar waar verplaatsen de inwoners uit uw gemeente zich? Duik zelf in de cijfers!	40
4. Conclusies om op verder te bouwen	41

HOE STERK IS HET SOCIAALECONOMISCH WEEFSEL IN UW GEMEENTE?

De Limburgse gemeenten gegroepeerd volgens sociaaleconomische kenmerken

Studie uitgevoerd door UHasselt en VDAB Limburg in samenwerking met POM Limburg. Aanvullende analyses per indicator uitgevoerd door POM Limburg.

Oudsbergen prijkt bovenaan het lijstje bij een analyse van het sociaaleconomische weefsel van de Limburgse gemeenten. Maar ook Alken, Lummen, Herk-de-Stad en Diepenbeek scoren sterk. Onderaan de rangschikking staan Maasmechelen en Genk, op enige afstand van Tongeren. Dat blijkt uit een analyse van UHasselt en VDAB Limburg in samenwerking met POM Limburg. In de studie werden de Limburgse gemeenten gegroepeerd volgens dezelfde sociaaleconomische kenmerken en werd vervolgens een score opgemaakt van het sociaaleconomisch weefsel in de gemeenten. In deze samenvatting van de studie leest u de belangrijkste bevindingen.

WEEFSEL

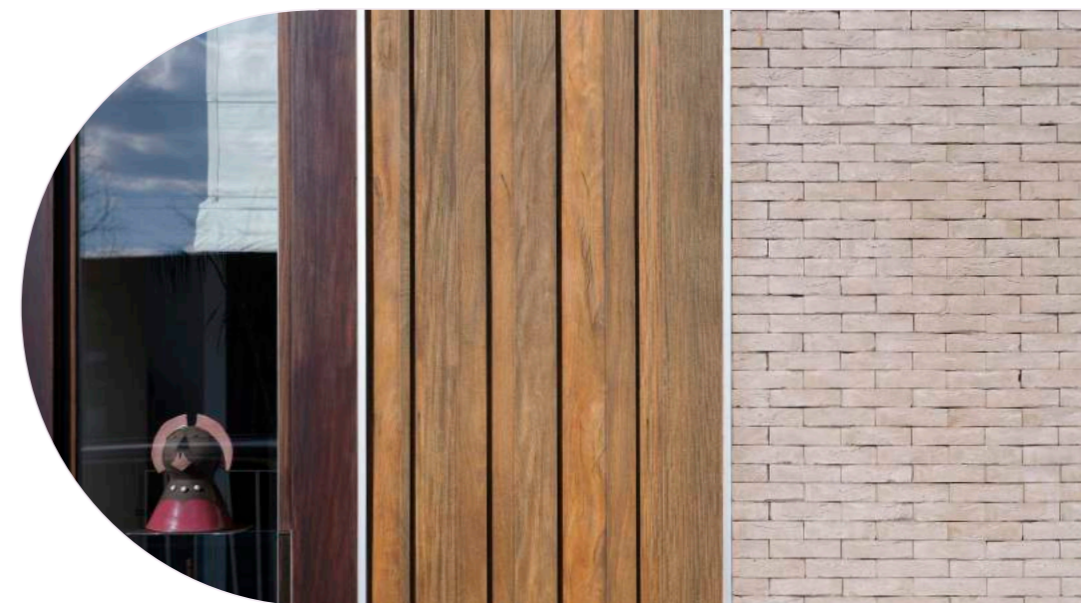
○○ SITUERING

De studie van UHasselt - VDAB Limburg i.s.m. POM Limburg bestaat uit 3 delen:

1. Via een clusteranalyse nagaan in hoeverre gemeenten¹ aan elkaar gelijken (of verschillen) op een aantal sociaaleconomische kernindicatoren (zoals werkloosheid, tewerkstelling of bevolking).
2. Opstellen van een samengestelde index en rangschikking van de gemeenten op basis van hun sociaaleconomisch weefsel.
3. De concentratie van economische activiteiten in de Limburgse gemeenten in kaart brengen.

Aanvullend op deze analyses nam POM Limburg de gemeentelijke scores op de meest relevante sociaaleconomische indicatoren nog eens extra onder de loep.

¹ In de clusteroefening worden 41 gemeenten opgenomen, de gemeente Herstappe is niet opgenomen. Een aantal van de gebruikte indicatoren zijn namelijk niet beschikbaar voor deze gemeente, dit omwille van kleine aantallen en/of privacy redenen.

○○ WELKE GEMEENTEN HEBBEN GELIJKAARDIGE SOCIAALECONOMISCHE KENMERKEN?

Aan de hand van een statistische clusteranalyse op basis van 21 indicatoren werd de sociaaleconomische diversiteit van de Limburgse gemeenten in kaart gebracht. De indicatoren bevatten cijfers over volgende thema's: werkloosheid (6 indicatoren), tewerkstelling en werkzaamheid (4 indicatoren), bevolkingssamenstelling (3 indicatoren), onderwijs (2 indicatoren) en het economisch weefsel (6 indicatoren). Voor een overzicht van de gemeentelijke scores op afzonderlijke indicatoren verwijzen we naar de studie van POM Limburg.

Uit de analyse komen 6 groepen of typologieën van gemeenten naar voren. Deze groepen typeren in de eerste plaats een aantal gemeenschappelijke kenmerken of uitdagingen. Zij houden dan ook geen rangorde in van goed of slecht presterende groepen.

○○ WAT IS EEN CLUSTERANALYSE?

Een clusteranalyse laat toe om aan de hand van een aantal indicatoren inhoudelijk logische groepen van observaties te maken, in dit geval de Limburgse gemeenten. De groepering gebeurt daarbij op zo'n manier dat de gemeenten binnen eenzelfde groep zo gelijk mogelijke scores vertonen op de indicatoren, en dat tegelijk de groepen onderling zo sterk mogelijk verschillen.

6 GROEPEN

○○ GROEPEN VAN GEMEENTEN

GROEP 1: pal op het midden

11 gemeenten: As, Bilzen, Bocholt, Bree, Dilsen-Stokkem, Hamont-Achel, Lanaken, Lommel, Maaseik, Peer en Tongeren

Deze groep is de tweede grootste in aantal gemeenten en scoort gemiddeld op de meeste indicatoren. Het aandeel niet-werkende werkzoekenden van allochtone origine en de kansarmoede is in de gemeenten van deze groep eerder laag. Verder doen deze gemeenten minder beroep op inkomende pendel en is het aanbod aan kinderopvangplaatsen aan de lage kant. Verhoudingsgewijs hebben ze vrij weinig vroegtijdige schoolverlaters.

GROEP 2: arm, maar jong

4 gemeenten: Beringen, Heusden-Zolder, Houthalen-Helchteren en Leopoldsburg

Door de relatief sterke aanwezigheid van jongeren in hun bevolking zijn deze gemeenten sterker gewapend tegen de vergrijzingsproblematiek. Maar tegelijkertijd hebben deze gemeenten op socio-economisch vlak heel wat uitdagingen. In verhouding tot hun inwonersaantal tellen zij vrij weinig jobs en zijn er relatief weinig mensen aan het werk. Vooral het aandeel van allochtone inwoners en laaggeschoolden in de werkloosheid is hoog. Dit gaat gepaard met een hoge ratio vroegtijdige schoolverlaters en een lage participatie aan het hoger onderwijs. Tenslotte kennen de gemeenten in deze groep verhoudingsgewijs een hoog aantal personen in kansarmoede.

GROEP 3: economische aantrekkingspolen

2 gemeenten: Hasselt en Sint-Truiden

Dit duo typeert zich als centrum voor werk, maar niet voor iedereen. Het aantal jobs en bedrijfsvestigingen ligt er hoog in verhouding tot het aantal inwoners. De 2 steden kennen dan ook een lage uitgaande pendel. Het aandeel werkenden in de bevolking tussen 20 en 64 jaar is iets hoger dan het Limburgse gemiddelde, maar is de afgelopen 15 jaar wel het minst gestegen. De participatie aan het

hoger onderwijs is hoog in deze groep. Onder de werklozen bevindt zich een bovengemiddeld aandeel mensen van allochtone origine.

GROEP 4: de koplopers

14 gemeenten: Alken, Diepenbeek, Gingelom, Halen, Ham, Hechtel-Eksel, Herk-De-Stad, Hoeselt, Kortesseem, Lummen, Oudsbergen, Pelt, Tessenderlo en Zonhoven

De grootste groep van gemeenten scoort verhoudingsgewijs goed tot zeer goed op de indicatoren. De werkloosheidsgraad in de gemeenten van deze groep is eerder laag, mede dankzij een sterke daling van het aandeel laaggeschoolde werkzoekenden. De werkzaamheidsgraad (aandeel werkenden in bevolking 20-64 jaar) in de gemeenten van deze groep is globaal gezien het hoogst en het meest gestegen. Verder typeren deze gemeenten zich door een hoge participatie aan het hoger onderwijs, een sterke stijging van de bruto toegevoegde waarde per inwoner en een laag aandeel van inwoners in kansarmoede. Hoewel het aantal bedrijfsvestigingen er eerder laag is, tellen de gemeenten wel veel jobs in verhouding tot hun inwonersaantal.

GROEP 5: veel bedrijvigheid, weinig werkzaamheid

2 gemeenten: Genk en Maasmechelen

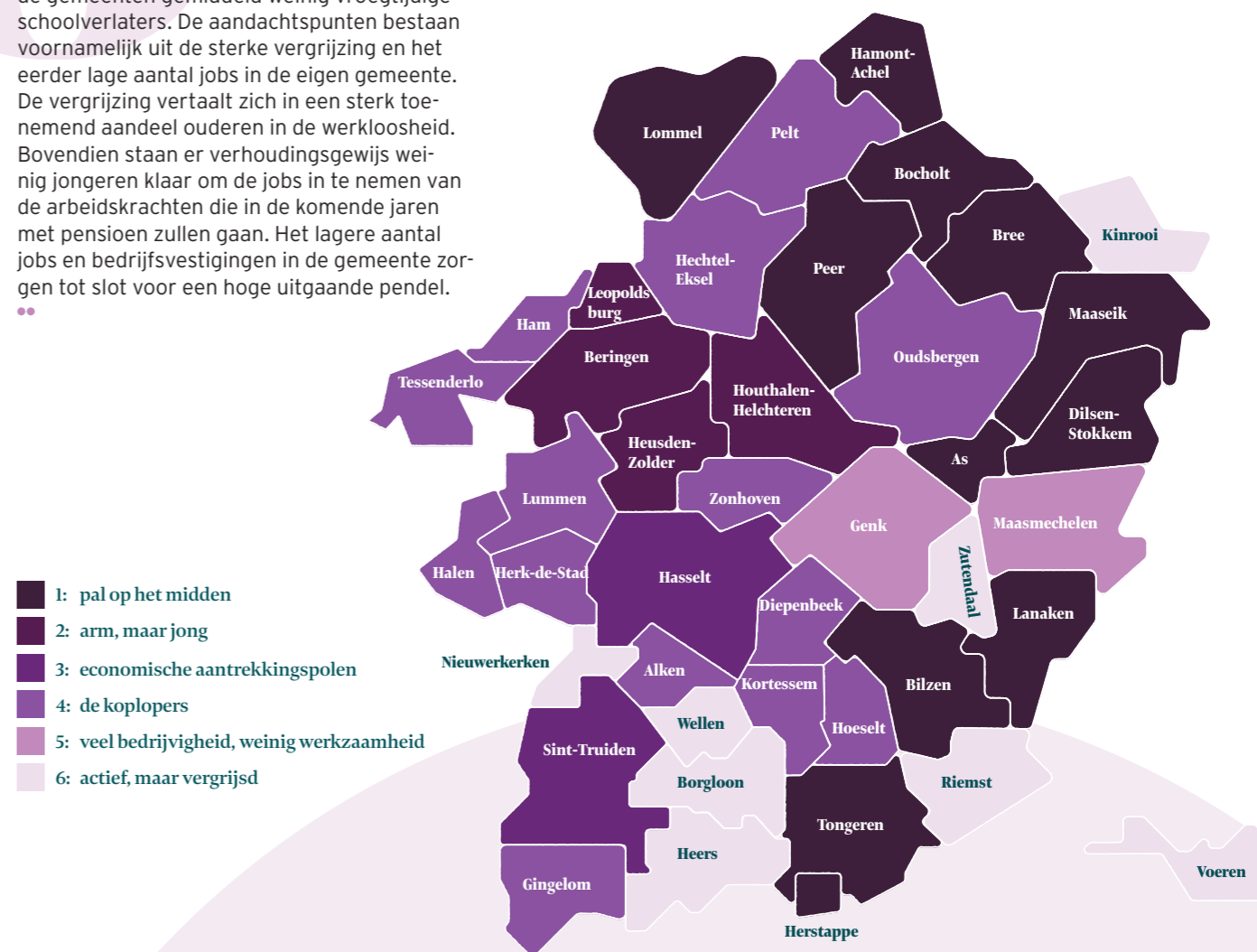
Deze kleine groep vertoont gelijkenissen met groep 2. De werkloosheidsgraad, het aandeel laaggeschoolde en allochtone werkzoekenden, het aantal vroegtijdige schoolverlaters en de kansarmoede is hoog in de gemeenten in deze groep. De deelname aan het hoger onderwijs is ver onder het gemiddelde. Deze gemeenten kennen veruit de laagste werkzaamheidsgraad van de provincie en ook het aantal zelfstandigen is er laag in verhouding tot het aantal inwoners. Maar er zijn ook positieve indicatoren: de gemeenten tellen relatief veel jobs en vestigingen van bedrijven in verhouding tot het aantal inwoners. Bovendien zijn het gemeenten met veel jongeren onder de bevolking.

GROEP 6: actief, maar vergrijsd

8 gemeenten: Borgloon, Heers, Kinrooi, Nieuwerkerken, Riemst, Voeren, Wellen en Zutendaal

De gemeenten van deze groep scoren relatief goed, maar hebben ook enkele aandachtspunten. De sterktes van de gemeenten in deze groep zijn de hoge mate van zelfstandig ondernemerschap, de hoge werkzaamheidsgraad en de lage werkloosheidsgraad. Bovendien kennen de gemeenten gemiddeld weinig vroegtijdige schoolverlaters. De aandachtspunten bestaan voornamelijk uit de sterke vergrijzing en het eerder lage aantal jobs in de eigen gemeente. De vergrijzing vertaalt zich in een sterk toenemend aandeel ouderen in de werkloosheid. Bovendien staan er verhoudingsgewijs weinig jongeren klaar om de jobs in te nemen van de arbeidskrachten die in de komende jaren met pensioen zullen gaan. Het lagere aantal jobs en bedrijfsvestigingen in de gemeente zorgen tot slot voor een hoge uitgaande pendel.

LIMBURG KAN VERDEELD WORDEN IN 6 GROEPEN VAN GEMEENTEN MET GELIJKAARDIGE SOCIALECONOMISCHE KENMERKEN

Bron: UHasselt / VDAB i.s.m. POM Limburg

INDICATOREN

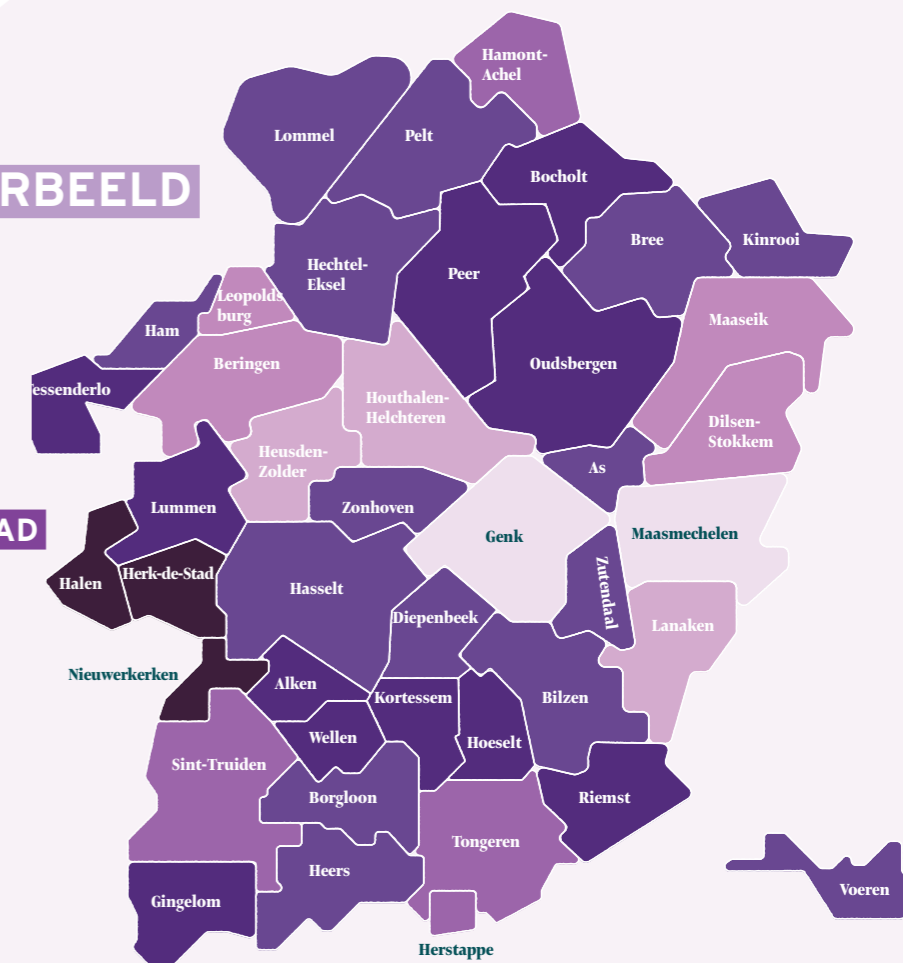
SOCIAAL-ECONOMISCHE INDICATOREN

VOLGENDE INDICATOREN WERDEN GEANALYSEERD IN DE STUDIE VAN UHASSELT / VDAB

Thema	Indicator	Bron
Werkloosheid	Werkloosheidsgraad 20j - 64j (2017)	Steunpunt Werk
	Proportie laaggeschoolde NWWZ (jaargemiddelde 2019)	VDAB
	Proportie <25-jarige NWWZ (jaargemiddelde 2019)	VDAB
	Proportie NWWZ met allochtone origine - huidige en vorige nationaliteit is niet EU-28 en niet EVA (jaargemiddelde 2019)	VDAB
	Evolutie proportie laaggeschoolde NWWZ tussen 2005 en 2019 (jaargemiddelden)	VDAB
	Evolutie proportie NWWZ 55j en ouder tussen 2005 en 2019 (jaargemiddelden)	VDAB
Tewerkstelling	Aantal jobs per 100 inwoners op arbeidsleeftijd 20j - 64j (2017)	Steunpunt Werk
	Aantal jobs als zelfstandige per 100 inwoners op arbeidsleeftijd 20j - 64j (2017)	Steunpunt Werk
	Werkzaamheidsgraad leeftijd 20j - 64j (2017)	Steunpunt Werk
	Evolutie werkzaamheidsgraad tussen 2003 en 2017	Steunpunt Werk
Bevolking	Proportie <25-jarigen in de bevolking (2017)	Steunpunt Werk
	Afhankelijkheidsratio: <19-jarigen en 65-jarigen en ouder t.o.v. de groep 20j - 64j (2017)	Steunpunt Werk
	Doorstroomcoëfficiënt: verhouding tussen de groep 15j - 24j en de groep 55j - 64j (2017)	Steunpunt Werk
Onderwijs	Vroegtijdige schoolverlaters op de gekwalificeerden (schooljaar 2017 - 2018)	Dataloop Onderwijs Vlaanderen
	Participanten hoger onderwijs (schooljaar 2017-2018) op bevolking 18j - 29j (2017)	Dataloop Onderwijs Vlaanderen + Steunpunt Werk
Economisch weefsel	Verhouding bruto toegevoegde waarde per inwoner 2017 op de bruto toegevoegde waarde per inwoner 2005	Statistiek Vlaanderen
	Proportie inkomende pendel (2016) (overschatting voor Pelt en Oudsbergen)	Steunpunt Werk
	Proportie uitgaande pendel (2016) (overschatting voor Pelt en Oudsbergen)	Steunpunt Werk
	Verhouding van kinderopvangplaatsen op het aantal kinderen 0-3 jaar (2018)	Kind en Gezin
	Proportie personen in kansarmoede (2018)	Kind en Gezin
	Aantal vestigingen per gemeente op het totaal aantal vestigingen in Limburg (2017)	Steunpunt Werk

VOORBEELD

WERKZAAMHEIDSGRAAD (20-64 JAAR)

○ Nieuwerkerken is de meest werkzame gemeente

Per 100 inwoners tussen 20 en 64 jaar zijn er in Limburg gemiddeld 72,1 werkenden, dit is de zogenaamde werkzaamheidsgraad. In Vlaanderen bedraagt dit aantal 74,2. Maar liefst 24 van de 42 Limburgse gemeenten kennen een hogere werkzaamheidsgraad dan Vlaanderen, met als uitschieters Nieuwerkerken (78,4%), Halen

(77,7%) en Herk-de-Stad (77,1%). T.o.v. het Limburgs gemiddelde scoren zelfs 33 gemeenten beter. Een aantal grotere gemeenten hinken echter ver achterop. Tot de 9 gemeenten die minder scoren dan het Limburgs gemiddelde behoren de 5 voormalige mijsgemeenten (Maasmechelen, Genk, Heusden-Zolder, Houthalen-Helchteren

en Beringen), aangevuld met de Maasgemeenten Lanaken, Dilsen-Stokkem en Maaseik, en de gemeente Leopoldsburg. Vooral in Maasmechelen (63,6%) en Genk (63,7%) is de werkzaamheidsgraad beduidend lager dan elders in de provincie.

DE RANGSCHIKKING: WAAR STAAT UW GEMEENTE?

		Index sociaal- economisch weefsel
1	Oudsbergen	105,98
2	Alken	104,96
3	Lummen	104,33
4	Herk-de-Stad	104,31
5	Diepenbeek	104,12
6	Hoeselt	103,21
7	Kortesseem	102,98
8	Tessenderlo	102,76
9	Zonhoven	102,66
10	Gingelom	102,58
11	Halen	102,44
12	Nieuwerkerken	102,06
13	Ham	101,95
14	Pelt	101,95
15	Hechtel-Eksel	101,67
16	Peer	101,39
17	Zutendaal	99,68
18	Bree	99,50
19	Riemst	99,47
20	Bocholt	99,22
21	Hasselt	99,16
22	As	98,72
23	Bilzen	98,26
24	Beringen	98,24
25	Kinrooi	98,17
26	Wellen	97,97
27	Voeren	97,96
28	Lommel	97,50
29	Borgloon	97,44
30	Hamont-Achel	96,71
31	Heusden-Zolder	96,67
32	Maaseik	96,45
33	Houthalen-Helchteren	95,92
34	Leopoldsburg	95,73
35	Dilsen-Stokkem	95,20
36	Sint-Truiden	94,89
37	Lanaken	94,18
38	Heers	94,11
39	Tongeren	93,94
40	Genk	89,90
41	Maasmechelen	89,62

STERK OF MINDER STERK SOCIAALECONOMISCH WEEFSEL: EEN RANGORDE

De 21 indicatoren uit bovenstaande clusteranalyse werden op wetenschappelijke basis verwerkt tot een samengestelde indicator of index (zie kaderstuk). Dit laat toe om aan de hand van één index gemeenten op basis van hun sociaaleconomisch profiel te rangschikken en in te delen in groepen met een gelijkaardig sociaaleconomisch weefsel.

De samengestelde index levert onderstaande rangschikking van de gemeenten op. Een index boven 100 wijst op een sterker sociaaleconomisch weefsel dan gemiddeld in Limburg en een index onder 100 op het tegenovergestelde. Kanttekening bij een dergelijke rangschikking is uiteraard dat deze niet altijd rekening houdt met specifieke kenmerken en uitdagingen van elk van de afzonderlijke gemeenten: perifere ligging, historisch verleden, stedelijk karakter, nabijheid van grotere economische activiteiten-zones in aangrenzende gemeenten, enzovoort.

Hoewel er heel wat verschillen zijn in het sociaaleconomisch weefsel van aangrenzende gemeenten, valt in het algemeen de tegenstelling op tussen West- en Oost-Limburg. Waar in het westen van de provincie de gemeenten over het algemeen een hogere index behalen dan gemiddeld in Limburg, zien we in het oosten het tegengestelde beeld. Ook de voormalige mijngemeenten en een aantal gemeenten in het zuiden hebben een eerder lage score.

Voorts kennen een aantal gemeenten in het noorden van Limburg een vrij hoge score op de index van het sociaaleconomisch weefsel.

Helemaal bovenaan de rangschikking prijkt de gemeente Oudsbergen. Volgens deze berekening behaalt de fusiegemeente binnen Limburg de hoogste score inzake het sociaaleconomisch weefsel, gevolgd door Alken, Lummen, Herk-de-Stad en Diepenbeek. Onderaan de rangschikking staan Maasmechelen en Genk, op enige afstand van Tongeren.

Steden en gemeenten die hoog scoren op de samengestelde indicator, zijn qua omvang vaak kleinere gemeenten die, of zelf specifieke economische bedrijvigheid centraliseren (zoals bedrijventerreinen) of die voor hun goede sociaaleconomische prestaties kunnen terugvallen op aangrenzende economische knooppuntgemeenten, zoals Hasselt en Genk. Deze laatsten hebben dan weer vaker te kampen met specifieke uitdagingen die samenhangen met hun stedelijk karakter (armoede, sociale cohesie, jeugdwerkloosheid, ...) of met een mismatch tussen de lokale vraag naar arbeidskrachten en competenties, en het aanbod van de eigen plaatselijke bevolking. Dit laatste verklaart mee waarom zij sterk beroep (moeten) doen op inkomende pendel vanuit de omliggende gemeenten.

••

METHODOLOGIE

Hoe komen we tot één score per gemeente?

Om de index van het sociaaleconomisch weefsel samen te stellen, wordt gebruik gemaakt van de Mazziotta-Pareto Index (MPI). De keuze voor de MPI ligt in het feit dat deze index niet toelaat dat de indicatoren elkaar kunnen compenseren en ze uitgaat van het rekenkundig gemiddelde van genormaliseerde indicatoren. In de analyse betekent dit bijvoorbeeld dat een hoge werkloosheidsgraad (negatieve indicator) niet zomaar gecompenseerd kan worden door een hoog aantal vestigingen (positieve indicator) in een gemeente. Gemeenten met grote verschillen op de waarden van de indicatoren krijgen daarom een correctie zodat de index op een meer evenwichtige manier kan worden samengesteld.

••

Noot: Het gemiddelde van de Limburgse gemeenten (uitgezonderd Herstappe) is 100,00.

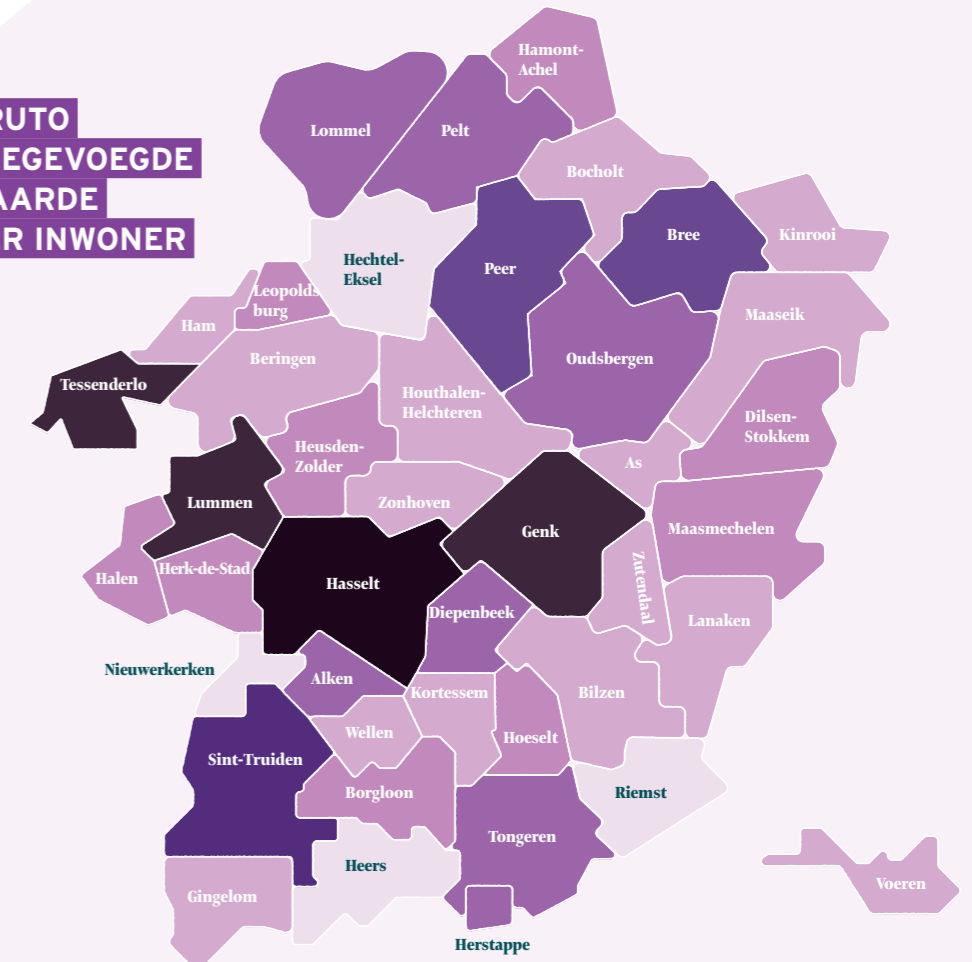
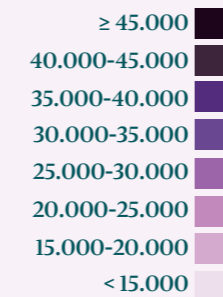
LIMBURG KAN VERDEELD WORDEN IN 4 GROEPEN VAN GEMEENTEN MET EEN GELIJKAARDIG SOCIAALECONOMISCH WEEFSEL

Bron: UHasselt / VDAB i.s.m. POM Limburg

VOORBEELD

BRUTO TOEGEVOEGDE WAARDE PER INWONER

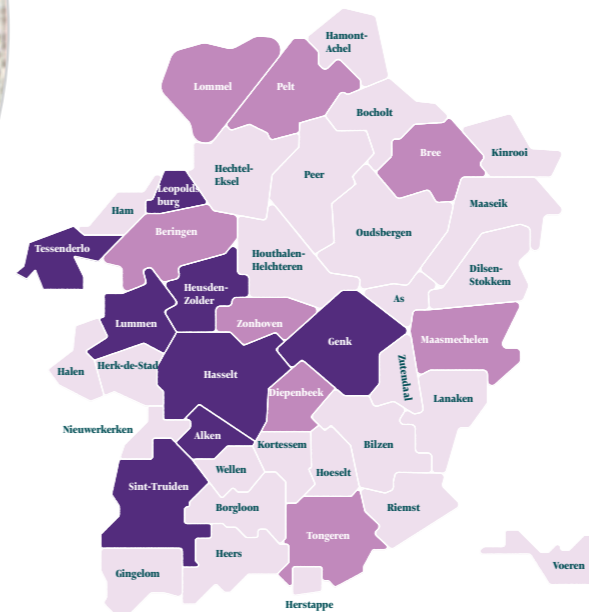
○ ○ **Slechts 5 Limburgse gemeenten halen hogere bruto toegevoegde waarde per inwoner dan Vlaamse gemiddelde**

Eén van de indicatoren om de economische activiteit tussen gemeenten te vergelijken is de bruto toegevoegde waarde per inwoner. Hoe hoger het cijfer, des te groter de economische activiteit en waarde creatie in de gemeente. Hasselt kent veruit de hoogste bruto toegevoegde waarde per inwoner

(€ 56.551), zowat het dubbele van het Limburgse gemiddelde en ook ver boven het Vlaamse gemiddelde. De enige andere gemeenten die boven dat Vlaamse gemiddelde zitten zijn Tessenderlo, Genk, Lummen en Sint-Truiden. Meer landelijke gemeenten kennen doorgaans

een lagere bruto toegevoegde waarde per inwoner. De laagste cijfers zien we in Heers, Riemst, Hechtel-Eksel en Nieuwerkerken, met bedragen die rond of onder de helft zitten van het Limburgs gemiddelde.

Ramingen op basis van officiële arrondissementale cijfers
Bedragen in euro • Cijfers van 2017 • Bron: Statistiek Vlaanderen

< 0,9
0,9 - 1,1
> 1,1

WAAR ZIJN WELKE ECONOMISCHE ACTIVITEITEN GECONCENTREERD?

Welke economische activiteiten kunnen we waar in Limburg terugvinden? Om dit te berekenen, wordt gebruik gemaakt van een clusterindex. Deze index geeft de graad van concentratie en specialisatie van economische activiteiten in een gemeente ten opzichte van Limburg weer. De clusterindex is gebaseerd op de tewerkstelling en het aantal vestingen in een sector, maar houdt ook rekening met het bevolkingsaantal en de geografische oppervlakte. Een score van 1 komt overeen met een gemiddelde concentratie van een economische activiteit binnen Limburg. Een gemeente heeft in dat geval verhoudingsgewijs ongeveer evenveel jobs en vestingen in die sector

dan gemiddeld in Limburg. Een score kleiner dan 1 duidt op een beneden gemiddelde aanwezigheid van een economische activiteit binnen die gemeente. Een score groter dan 1 betekent dat een economische activiteit gemiddeld vaker voorkomt in die gemeente.

De clusterindex is zowel berekend voor het totaal van alle economische activiteiten als voor verschillende individuele sectoren (maakindustrie, zorg, ICT-sector, kennisintensieve sectoren, bouw).

••

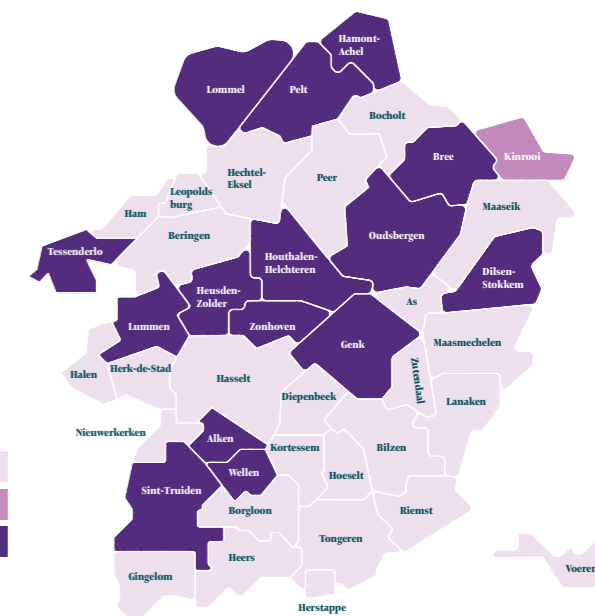
TOTALE ECONOMISCHE ACTIVITEIT

De totale economische activiteit wordt gemeten aan de hand van het totaal aantal jobs en bedrijfsvestigingen over alle sectoren heen, zowel landbouw als industrie en diensten, en zowel profit als non-profit.

Globaal genomen is de economische bedrij-

vigheid sterker dan het Limburgse gemiddelde in de meer westelijk gelegen gemeenten Alken, Hasselt, Heusden-Zolder, Leopoldsburg, Lummen, Sint-Truiden en Tessenderlo, aangevuld met Genk.

••

< 0,9
0,9 - 1,1
> 1,1

MAAKINDUSTRIE

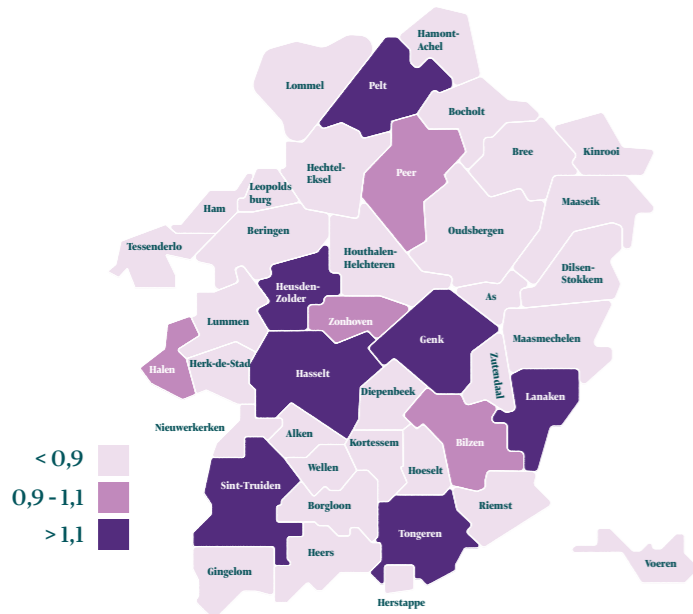
Tot de maakindustrie behoren alle industriële sectoren. Voorbeelden zijn de voedingsindustrie, de metaalsector, de automobielenijverheid, de chemie en de vervaardiging van kunststoffen. De bouwsector behoort niet tot de maakindustrie.

De economische activiteit in de maakindustrie is vooral geconcentreerd

in de meer noordelijk en centraal gelegen gemeenten Bree, Hamont-Achel, Pelt, Lommel, Genk, Heusden-Zolder, Houthalen-Helchteren, Lummen, Oudsbergen, Zonhoven, Dilsen-Stokkem en Tessenderlo en in het zuidwesten van Limburg (Alken, Sint-Truiden en Wellen).

••

VONNENENTRANTE

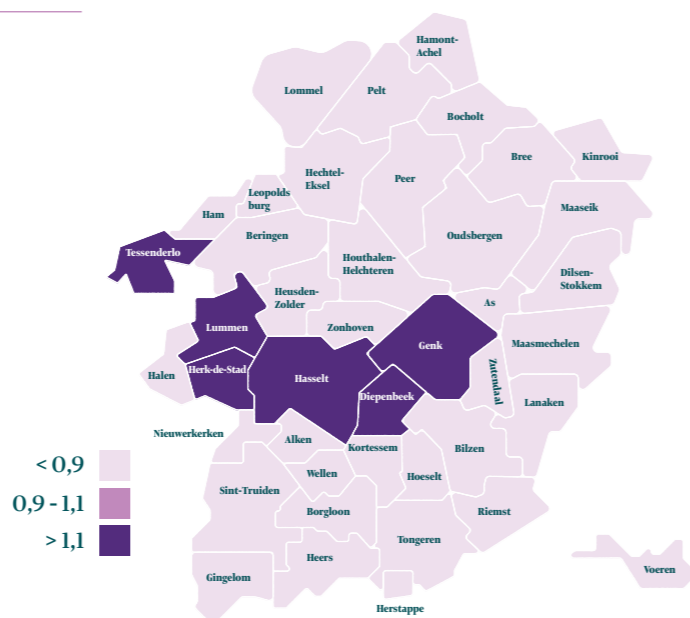

○○ ZORGSECTOR

De zorgsector bestaat uit 2 belangrijke pijlers. Enerzijds de menselijke gezondheidszorg (bv. ziekenhuizen en thuisverpleegkunde) en anderzijds de maatschappelijke dienstverlening (bv. woonzorgcentra).

Logischerwijze is de economische activiteit in de zorgsector vooral geconcentreerd in de gemeenten waar een

ziekenhuis of andere grote zorginstelling is gelegen: Hasselt, Genk, Sint-Truiden, Tongeren, Heusden-Zolder, Pelt en Lanaken. Slechts 4 gemeenten situeren zich rond het Limburgs gemiddelde. In de overige 31 Limburgse gemeenten is de zorgsector minder sterk geconcentreerd dan gemiddeld in Limburg.

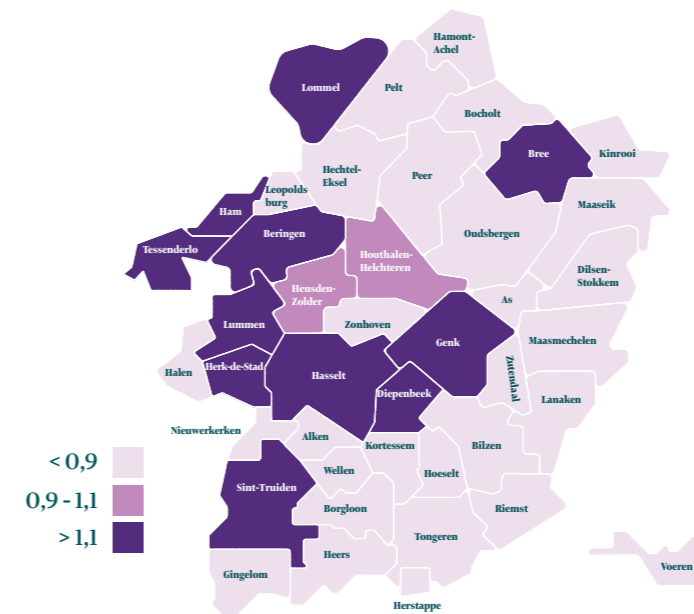

○○ ICT-SECTOR

De ICT-sector omvat diverse activiteiten op het vlak van informatica, gaande van het ontwerpen en programmeren van computerprogramma's tot computerconsultancy-activiteiten.

De economische activiteit in de ICT-sector is

vooral geconcentreerd in het midden en het westen van Limburg, m.n. in de gemeenten Diepenbeek, Genk, Hasselt, Herk-de-Stad, Lummen en Tessenderlo. In alle andere gemeenten ligt de concentratie onder het Limburgs gemiddelde.

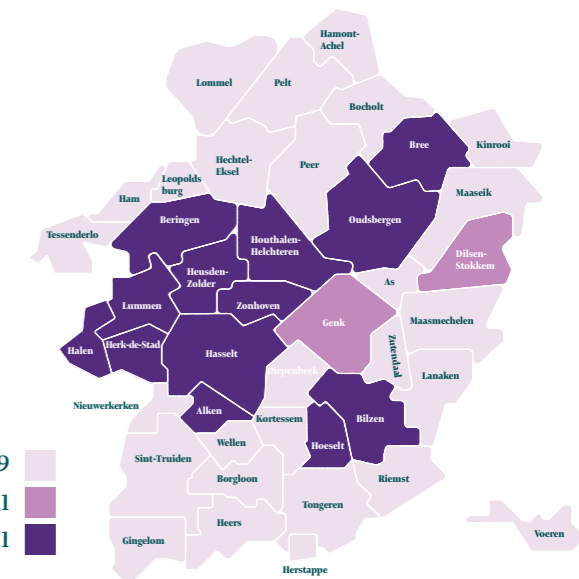

○○ KENNISINTENSIEVE SECTOREN

Kennisintensieve sectoren zijn bedrijfstakken die relatief veel onderzoek en ontwikkeling uitvoeren. Het gaat daarbij om zowel industriële sectoren als dienstensectoren. Voorbeelden van (medium) high-tech industrie zijn: chemie, farmacie, productie van elektronische en informaticaproducten en van elektrische apparatuur, apparaten en werktuigen en van transportmiddelen,... Voorbeelden van high-tech diensten zijn: productie van films, televisie- en radioprogramma's, telecommunicatie,

ontwerpen van computerprogramma's en -consultancy, wetenschappelijk onderzoek,...

De economische activiteit in de (medium)hoge kennisintensieve sectoren is vooral geconcentreerd in het midden en westen van Limburg, m.n. in de gemeenten Beringen, Diepenbeek, Genk, Ham, Hasselt, Herk-de-Stad, Lummen, Sint-Truiden en Tessenderlo, aangevuld met 2 gemeenten uit het noorden (Lommel en Bree). Heusden-Zolder en Houthalen-Helchteren scoren rond het Limburgs gemiddelde.

○○ BOUWSECTOR

De bouwsector is sterk vertegenwoordigd in de Limburgse economie. Het gaat daarbij zowel om de bouw, renovatie en afwerking van woningen en bedrijfsgebouwen, als om wegebouw.

De economische activiteit in de bouwsector is vooral geconcentreerd in de gemeenten

Alken, Beringen, Bilzen, Bree, Halen, Hasselt, Herk-de-Stad, Heusden-Zolder, Hoeselt, Houthalen-Helchteren, Lummen, Oudsbergen en Zonhoven. In Genk en Dilsen-Stokkem zijn er verhoudingsgewijs bijna even veel jobs en bedrijfsvestigingen in de bouw dan gemiddeld in Limburg.

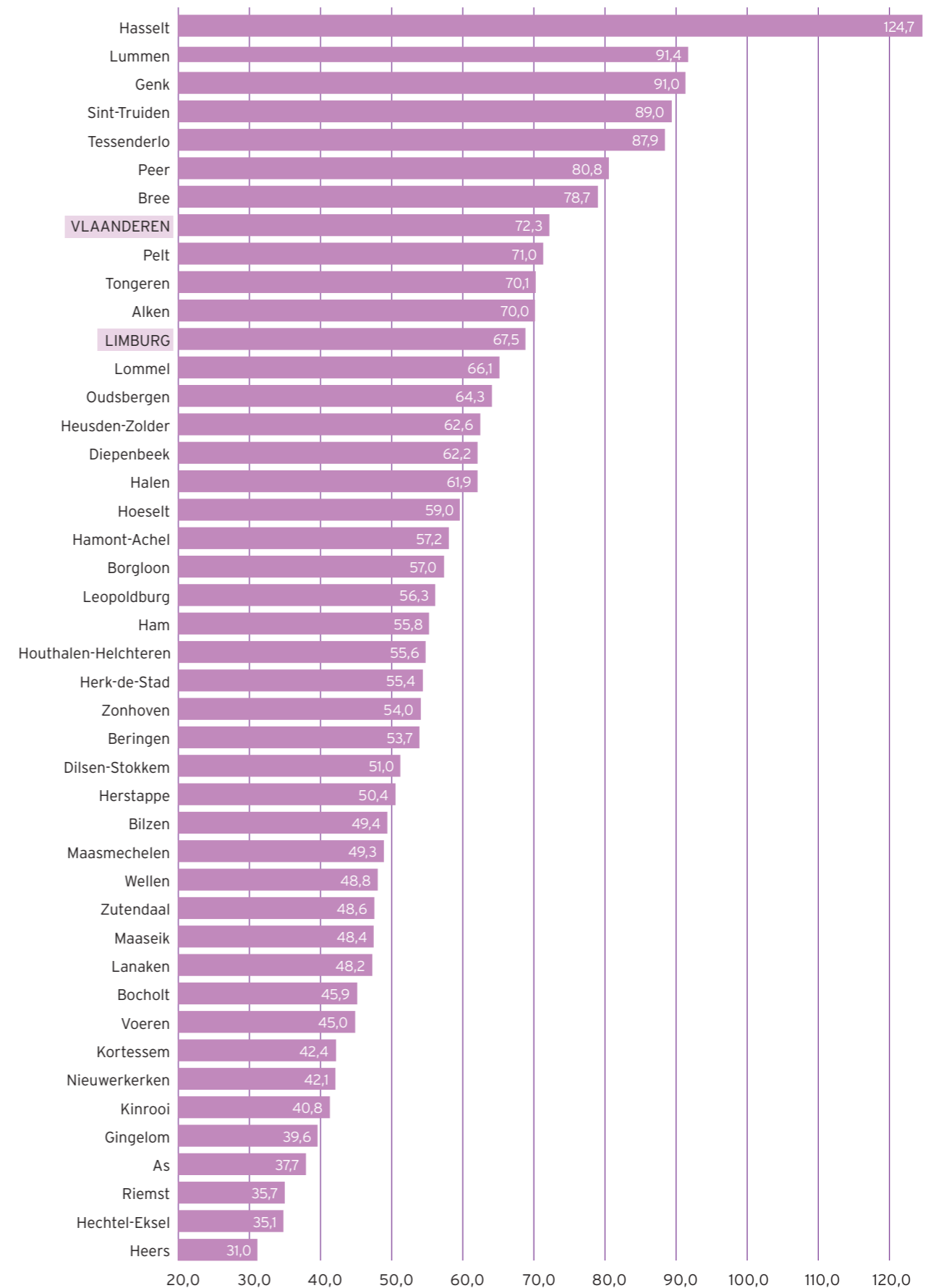
VOORBEELD

○ ○ *Bijna 125 jobs per inwoner in Hasselt*

De jobratio geeft het aantal jobs (in loondienst en op zelfstandige basis) weer per 100 inwoners tussen 15 en 64 jaar. Hasselt is de enige Limburgse gemeente met een jobratio boven de 100. M.a.w. Hasselt heeft niet genoeg inwoners op arbeidseleeftijd om alle jobs op haar grondgebied in te vullen. Hierdoor wordt het een aantrekkingspool voor arbeidskrachten van buiten de gemeente. Ook in Lummen, Genk, Sint-Truiden en Tessenderlo is de jobratio hoog. Voorts kennen ook Peer en Bree een hogere jobratio dan gemiddeld in Vlaanderen. Met minder dan 40 jobs per 100 inwoners beschikken de gemeenten Heers, Hechtel-Eksel, Riemst, As en Gingelom over een vrij klein jobbestand in de eigen gemeente. Dit hangt uiteraard samen met de eerder beperkte ruimte aan bedrijventerreinen en beperkte aanwezigheid van bedrijven in deze gemeenten.

Meer cijfers en analyses en de gebruikte methodologie kan u terugvinden in de volledige studie 'Groepering van de Limburgse gemeenten volgens socio-economische indicatoren – kwantitatieve benaderingen' van UHasselt/VDAB Limburg in samenwerking met POM Limburg. De individuele scores van de Limburgse gemeenten op tal van afzonderlijke sociaaleconomische indicatoren kan u raadplegen in de studie 'Sociaaleconomisch profiel van de Limburgse gemeenten' van POM Limburg. Beide studies zijn ook online raadpleegbaar via www.pomlimburg.be/kennis.

AANTAL JOBS (JOBS IN LOONDIENTST + ZELFSTANDIGEN) PER 100 INWONERS OP ARBEIDSLEEF TIJD (15-64 JAAR)

KENT UW GEMEENTE VEEL WOON-WERKPENDEL?

De Limburgse pendelbewegingen in kaart

Studie uitgevoerd door POM Limburg

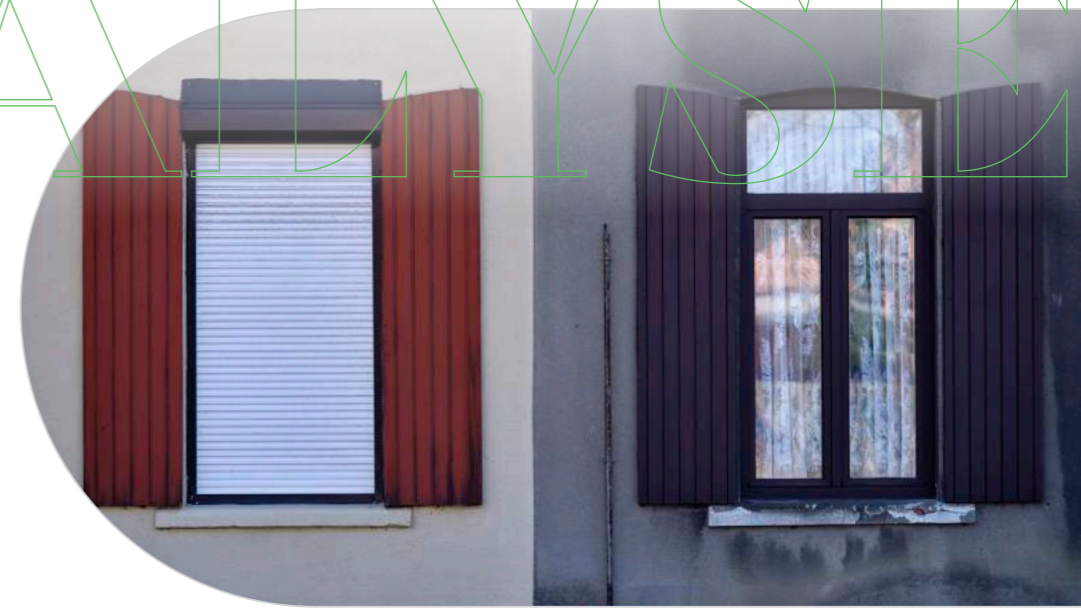
Hasselt-Genk is met voorsprong de grootste woon-werk as in Limburg, gevolgd door Pelt-Lommel. Kortesseem en Nieuwerkerken zijn verhoudingsgewijs de gemeenten met de grootste uitgaande pendel in Limburg: ruim negen op de tien loontrekkenden uit deze gemeenten oefenen hun job uit in een andere gemeente. Lummen is dan weer de gemeente met de grootste inkomende pendel: 84% van de jobs is er ingevuld door werknemers die elders wonen. Dit zijn maar enkele bevindingen die POM Limburg deed na een analyse van de gemeentelijke pendelstromen in Limburg. Daarbij gingen we op zoek in hoeverre Limburgse gemeenten met elkaar verbonden zijn op vlak van woon-werkpendel. Een bloemlezing van de belangrijkste bevindingen.

PENNDIEELANALYSE

○○ SITUERING

In welke mate zijn jobs in de Limburgse gemeenten ingevuld door inwoners van de eigen gemeente? Of omgekeerd, in welke mate trekken werknemers naar andere gemeenten om hun job uit te oefenen? En wat zijn dan de belangrijkste pendelstromen tussen Limburgse gemeenten: wie ontvangt veel pendelaars van wie? Dat zijn de kernvragen die POM Limburg onderzocht om economische verbanden tussen gemeenten in kaart te brengen. De pendelbewegingen geven immers een indicatie van hoe vraag en aanbod op een lokale arbeidsmarkt op elkaar afgestemd zijn. Ook stippen pendelstromen het belang aan van economische knooppuntgemeenten voor de werkgelegenheid in de ruimere regio.

○○ WELKE GEMEENTEN KENNEN DE HOOGSTE UITGAANDE PENDEL

Aan de hand van een statistische clusteranalyse op basis van 21 indicatoren werd de sociaaleconomische diversiteit van de Limburgse gemeenten in kaart gebracht. De indicatoren bevatten cijfers over volgende thema's: werkloosheid (6 indicatoren), tewerkstelling en werkzaamheid (4 indicatoren), bevolkingssamenstelling (3 indicatoren), onderwijs (2 indicatoren) en het economisch weefsel (6 indicatoren). Voor een overzicht van de gemeentelijke scores op afzonderlijke indicatoren verwijzen we naar de studie van POM Limburg.

Uit de analyse komen 6 groepen of typologieën van gemeenten naar voren. Deze groepen typeren in de eerste plaats een aantal gemeenschappelijke kenmerken of uitdagingen. Zij houden dan ook geen rangorde in van goed of slecht presterende groepen.

○○ WELKE PENDELGEGEVENS?

Voor deze pendelanalyses doen we beroep op administratieve data van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) die door Steunpunt Werk jaarlijks worden gebundeld in de Vlaamse Arbeidsrekening. Deze data geven info over de woonplaats en werkplaats van loontrekkenden tussen 15 en 64 jaar. De woonplaats slaat daarbij op de gemeente waar de loontrekkende gedomicilieerd is, de werkplaats op de bedrijfsvestiging waar hij of zij als werknemer is geregistreerd. De cijfers hebben betrekking op het referentiejaar 2018, de meest recent beschikbare jaargegevens op het moment van publicatie van deze brochure.

Over welke gemeenten gaat het? Kortesseem voert het lijstje aan van Limburgse gemeenten met de hoogste uitgaande pendelintensiteit: ruim 9 van de 10 loontrekkenden (tussen 15 en 64 jaar) die wonen in Kortesseem, werken in een andere gemeente (91%). In absolute aantallen gaat het over 2.900 van de 3.200 loontrekkenden. Bijna een kwart van deze uitgaande pendelaars (een 750-tal) is aan het werk in Hasselt. Kleinere aantallen hebben een job in Genk, Tongeren of Sint-Truiden.

Andere gemeenten met veel uitgaande pendel zijn Nieuwerkerken (90%), As (90%), Heers (89%) en Hechtel-Eksel (89%). In Nieuwerkerken en Heers gaat het vooral om uitgaande pendelstromen naar Sint-Truiden, Hasselt of - in geval van Heers - ook Tongeren. In As gaat het in de eerste plaats over pendel naar het

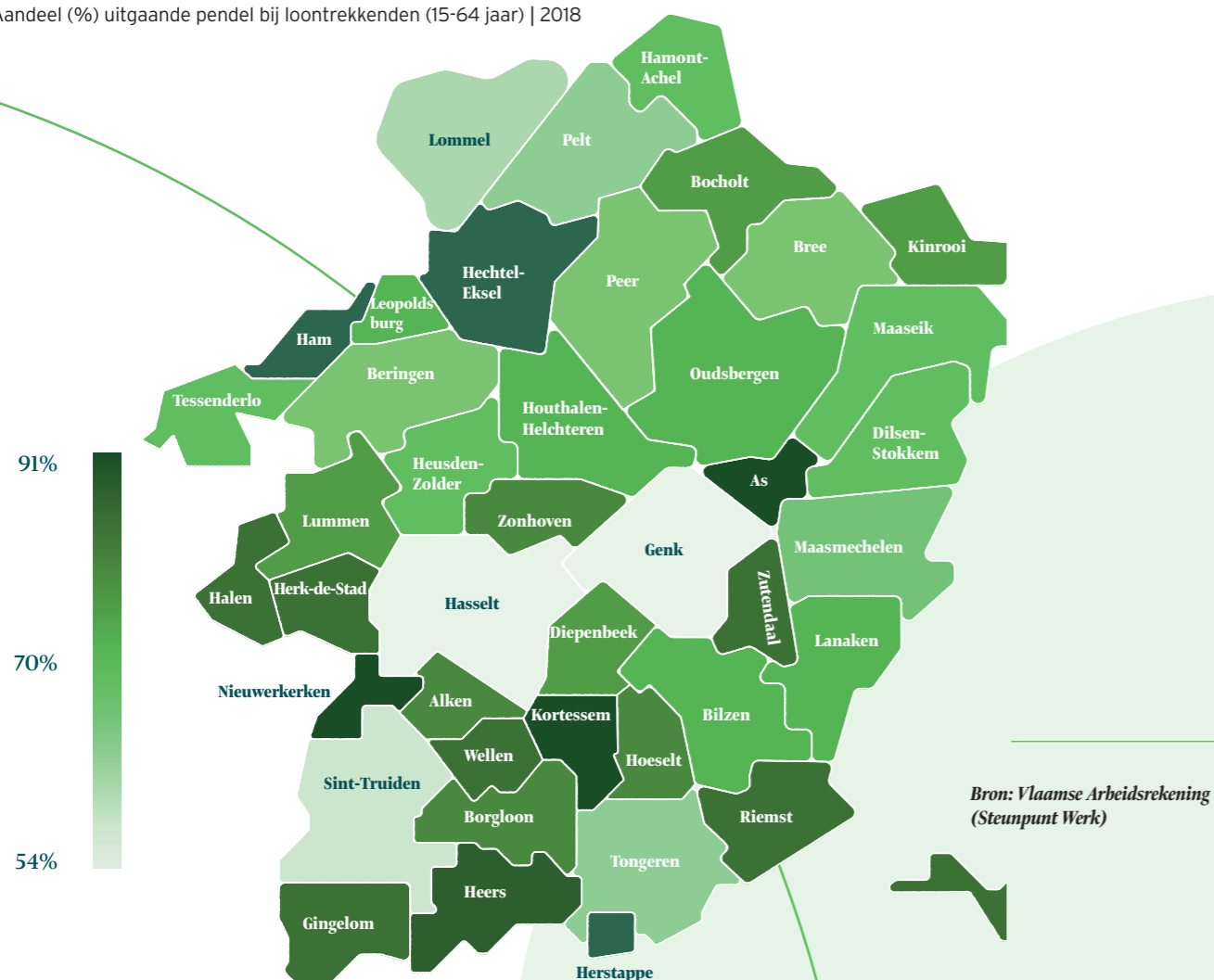
naburige Genk, maar ook naar Hasselt of Oudsbergen. Loontrekkenden uit Hechtel-Eksel hebben vaak een job in Pelt, Peer of Lommel.

Gemeenten met de laagste uitgaande pendelintensiteit zijn de grotere Limburgse steden: Genk en Hasselt (beide 55% uitgaande pendelaars), Sint-Truiden (57%), Lommel (62%) en Tongeren (64%). Zij hebben binnen de provincie een sterke economische functie met een hoog aantal jobs. Hierdoor kunnen hun inwoners ook vaak in eigen stad aan de slag. Vooral Genk en Hasselt hebben een relatief hoog aandeel inwoners dat woont en werkt in eigen stad (45%). Tegelijk zien we dat beide centrumsteden ook een economische aantrekkingspool vormen voor werknemers uit de omliggende gemeenten. Heel wat grote pendelstromen vanuit Limburgse gemeenten gaan dan ook richting beide steden.

••

GEMEENTEN RONDOM GROTERE LIMBURGSE STEDEN KENNEN HOGE MATE VAN UITGAANDE PENDEL

Aandeel (%) uitgaande pendel bij loontrekkenden (15-64 jaar) | 2018

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening (Steunpunt Werk)

UITGAANDE PENDEL: VAN KORTESSEM (VEEL) TOT GENK (WEINIG)

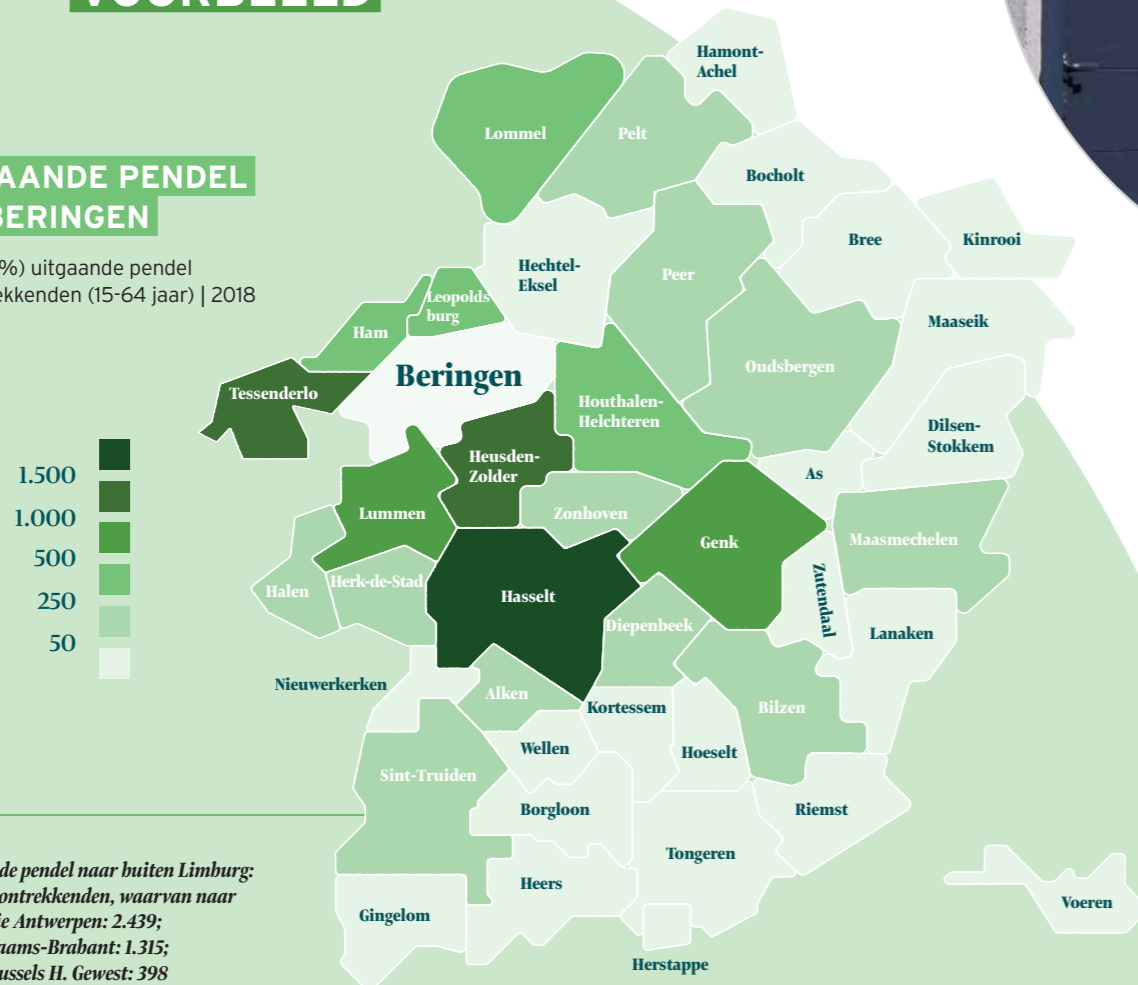
	Woongemeente	Totale loontrekkende bevolking	Geen pendel (werk- is woongemeente)	Uitgaande pendel (uit de gemeente)	% Woon = werk	% Uitgaande pendel
1	Kortesseem	3.197	297	2.900	9,3	90,7
2	Nieuwerkerken	2.712	262	2.450	9,7	90,3
3	As	3.219	325	2.894	10,1	89,9
4	Heers	2.771	293	2.478	10,6	89,4
5	Hechtel-Eksel	4.728	500	4.227	10,6	89,4
6	Ham	4.262	515	3.747	12,1	87,9
7	Zutendaal	2.671	337	2.334	12,6	87,4
8	Gingelom	3.267	427	2.840	13,1	86,9
9	Halen	3.675	518	3.157	14,1	85,9
10	Wellen	2.872	411	2.461	14,3	85,7
11	Voeren	1.463	213	1.250	14,6	85,4
12	Herk-de-Stad	4.881	720	4.161	14,7	85,3
13	Hoeselt	3.726	551	3.176	14,8	85,2
14	Riemst	6.214	951	5.263	15,3	84,7
15	Borgloon	4.056	651	3.404	16,1	83,9
16	Zonhoven	7.888	1.317	6.571	16,7	83,3
17	Alken	4.291	720	3.571	16,8	83,2
18	Kinrooi	4.669	857	3.813	18,3	81,7
19	Diepenbeek	7.558	1.400	6.158	18,5	81,5
20	Lummen	5.687	1.060	4.626	18,6	81,4
21	Bocholt	5.091	997	4.094	19,6	80,4
22	Leopoldsburg	5.788	1.213	4.575	21,0	79,0
23	Houthalen-Helchteren	11.198	2.465	8.734	22,0	78,0
24	Oudsbergen	9.127	2.024	7.103	22,2	77,8
25	Bilzen	12.282	2.747	9.536	22,4	77,6
26	Heusden-Zolder	11.408	2.599	8.810	22,8	77,2
27	Lanaken	9.072	2.087	6.985	23,0	77,0
28	Beringen	16.518	3.935	12.583	23,8	76,2
29	Tessenderlo	7.321	1.754	5.567	24,0	76,0
30	Maaseik	9.035	2.212	6.823	24,5	75,5
31	Dilsen-Stokkem	7.542	1.872	5.670	24,8	75,2
32	Hamont-Achel	5.169	1.302	3.868	25,2	74,8
33	Peer	6.451	1.706	4.745	26,4	73,6
34	Bree	5.996	1.699	4.297	28,3	71,7
35	Maasmechelen	12.893	4.062	8.830	31,5	68,5
36	Pelt	12.540	4.476	8.063	35,7	64,3
37	Tongeren	11.234	4.067	7.167	36,2	63,8
38	Lommel	12.949	4.898	8.051	37,8	62,2
39	Sint-Truiden	14.902	6.345	8.556	42,6	57,4
40	Hasselt	28.265	12.659	15.606	44,8	55,2
41	Genk	21.809	9.838	11.971	45,1	54,9

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening (2018) • Steunpunt Werk; verwerking POM Limburg • Exclusief gemeente Herstappe

VOORBEELD

UITGAANDE PENDEL UIT BERINGEN

Aandeel (%) uitgaande pendel
bij loontrekkenden (15-64 jaar) | 2018

*Uitgaande pendel naar buiten Limburg:
4.610 loontrekkenden, waarvan naar
provincie Antwerpen: 2.439;
naar Vlaams-Brabant: 1.315;
naar Brussels H. Gewest: 398*

○ ○ Waar werken de uitgaande pendelaars van Beringen?

Ter illustratie bekijken we de uitgaande pendel uit Beringen.

- 76,2% van de loontrekkende bevolking uit Beringen is uitgaande pendelaar en werkt in een andere gemeente (12.583 loontrekkenden)
- 23,8% van Beringse loontrekkende bevolking woont én werkt in Beringen (3.935 loontrekkenden)
- De grootste uitgaande pendel stromen uit Beringen zijn deze naar Hasselt (1.570), Tessenderlo (1.198), Heusden-Zolder (1.142), Lummen (578) en Genk (567)
- Grootste uitgaande pendelstromen buiten Limburg: Diest (484), Geel (414), Laakdal (413), Antwerpen (379)

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening
(Steunpunt Werk)

○ ○ WELKE GEMEENTEN TREKKEN DE MEESTE PENDELAARS AAN?

Omdat Hasselt en Genk binnen Limburg met voorsprong de hoogste werkgelegenheid hebben, kunnen ze door hun omvang in grote mate beroep doen op de eigen beroepsbevolking om alle jobs uit te oefenen. Anders is het voor gemeenten in West-Limburg, zoals Lummen, Ham, Tessenderlo of Halen. Zij trekken elk verhoudingsgewijs veel inkomende pendelaars aan om de aanwezige arbeidsplaatsen in te vullen.

Lummen is de Limburgse gemeente met de hoogste inkomende pendel: 84,3% van alle loontrekkenden die in Lummen werken, woont in een andere gemeente (binnen of buiten Limburg). In absolute aantallen betekent dit het volgende: er zijn in Lummen bijna 6.800 loontrekkenden aan de slag, waarvan er 5.700 in een andere gemeente wonen en dus als inkomende pendelaars worden beschouwd. Het gaat dan vooral over loontrekkenden uit Beringen (580), Heusden-Zolder (510), Hasselt (465) en Houthalen-Helchteren (280).

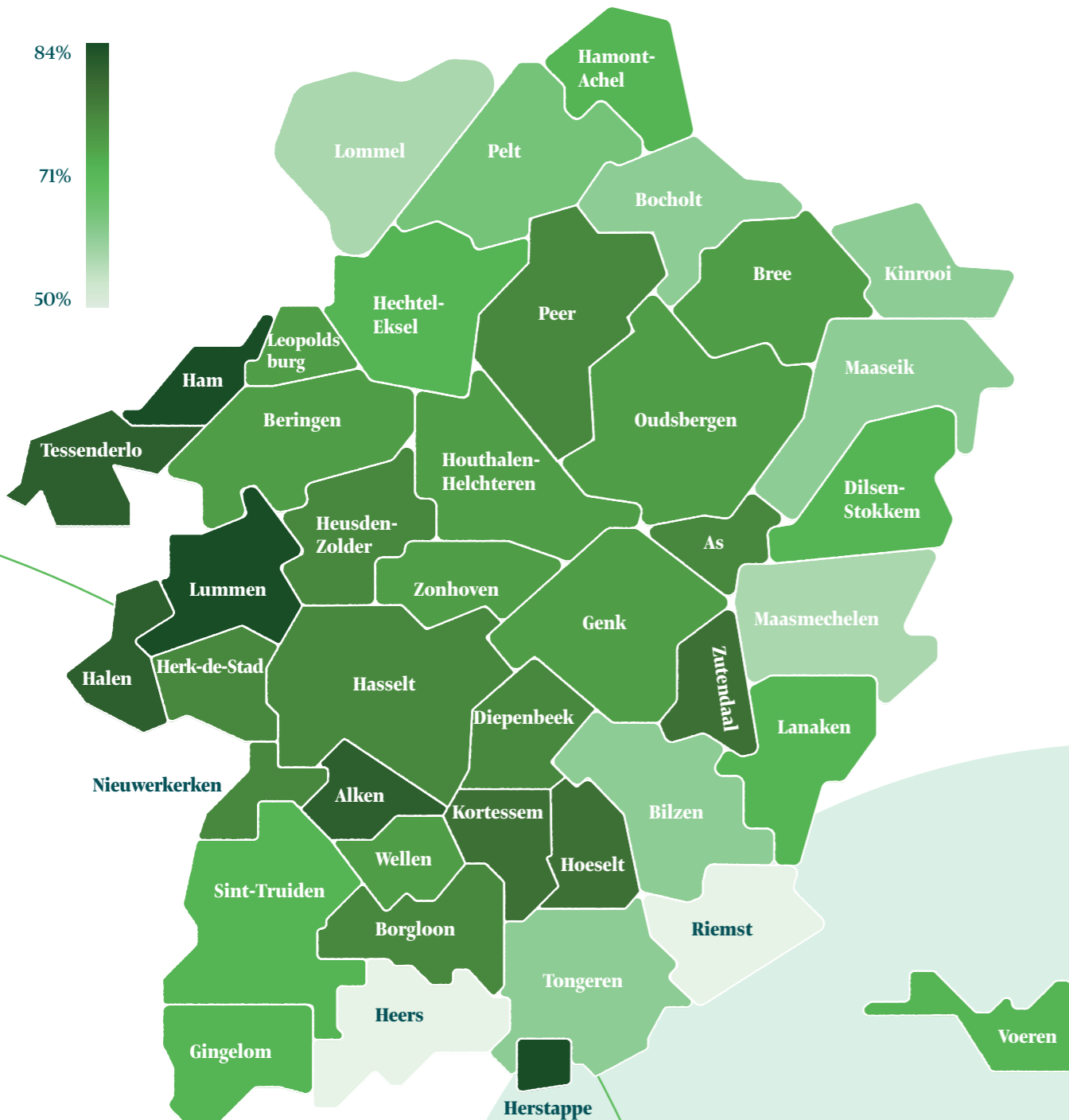
Naast Lummen zijn er nog drie andere West-Limburgse gemeenten met hoge inkomende pendelpercentages: Ham (82%

inkomende pendel), Halen (80%) en Tessenderlo (79%). Deze gemeenten kennen heel wat onderlinge pendelbewegingen. Daarnaast gaat het ook vaak over inkomende pendel uit Beringen, Heusden-Zolder en Hasselt. Anderzijds zien we in West-Limburg ook belangrijke inkomende pendelstromen vanuit de regio Kempen (bv. Laakdal, Balen) en Vlaams-Brabant (bv. Diest). De economische bedrijvigheid in het westen van de provincie - het Economisch Netwerk Albertkanaal (ENA) en de omliggende bedrijventerreinen zoals Ravenshout, Zolder-Lummen en Beringen Zuid - zorgt duidelijk voor een sterke onderlinge pendeldynamiek, maar trekt ook aardig wat pendelaars aan van buiten de provincie.

Overige Limburgse gemeenten met een hoge inkomende pendelintensiteit zijn niet toevallig ook gemeenten met heel wat economische activiteit op bedrijventerreinen en een loontrekkende bevolking die eerder beperkt is in omvang zoals Alken, waar 80% van de loontrekkende jobs wordt ingevuld door werknemers van buitenaf, of Zutendaal (77%).

ECONOMISCHE BEDRIJVGHEID IN WEST-LIMBURG ZORGT VOOR VEEL PENDELDYNAMIEK

Aandeel (%) inkomende pendel bij loontrekkenden (15-64 jaar) | 2018

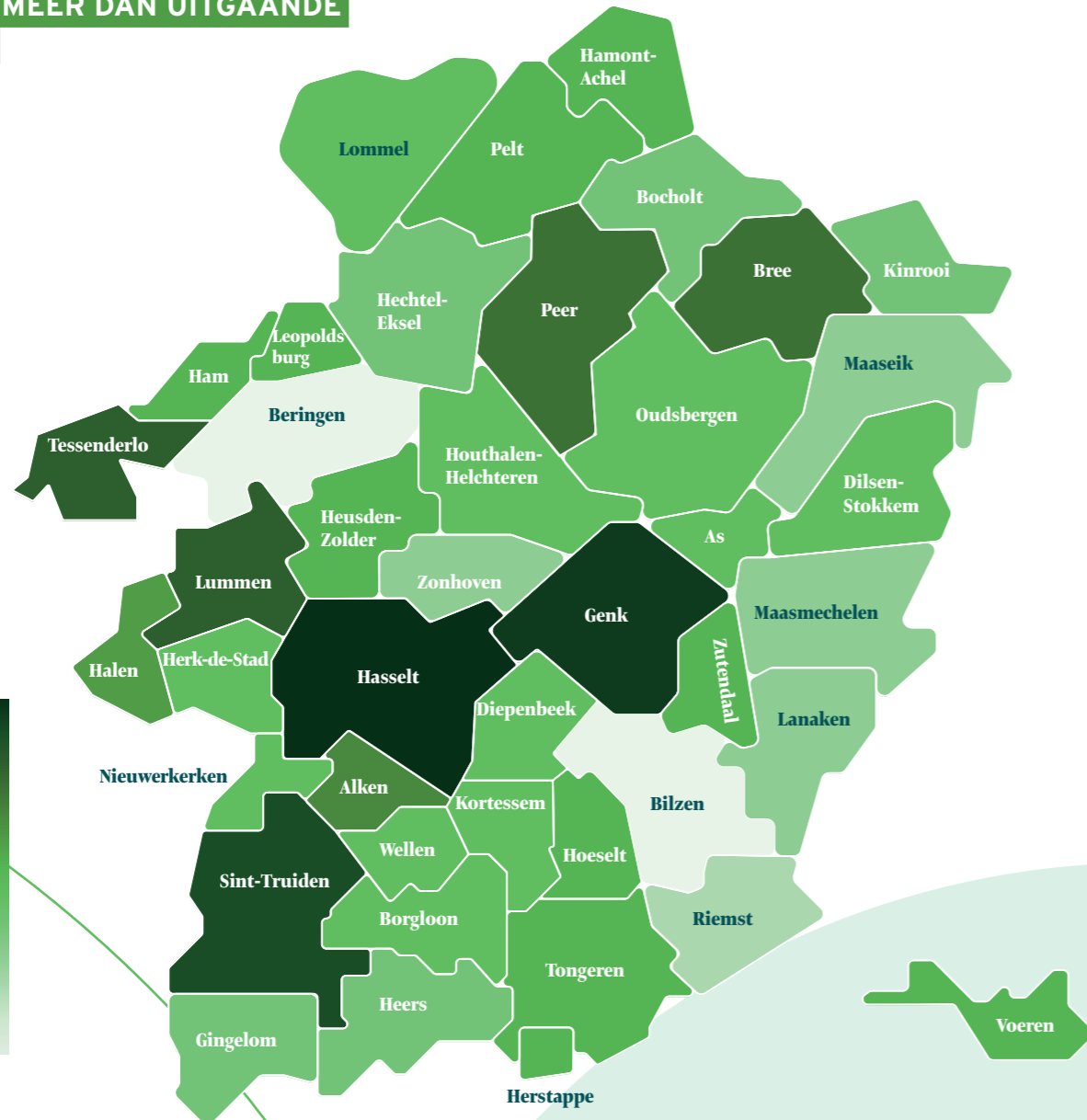
Bron: Vlaamse Arbeidsrekening (Steunpunt Werk)

INKOMENDE PENDEL: VAN LUMMEN (VEEL) TO HEERS (WEINIG)

	Werkgemeente	Totaal aantal loontrekkenden werkend in gemeente	Geen pendel (woon- is werkgemeente)	Inkomende pendel (in de gemeente)	% Woon = werk	% Uitgaande pendel
1	Lummen	6.768	1.060	5.708	15,7	84,3
2	Ham	2.881	515	2.366	17,9	82,1
3	Halen	2.624	518	2.106	19,8	80,2
4	Alken	3.625	720	2.905	19,9	80,1
5	Tessenderlo	8.468	1.754	6.714	20,7	79,3
6	Kortesseem	1.294	297	997	22,9	77,1
7	Zutendaal	1.461	337	1.125	23,1	76,9
8	Hoeselt	2.376	551	1.825	23,2	76,8
9	Hasselt	51.228	12.659	38.569	24,7	75,3
10	Herk-de-Stad	2.899	720	2.180	24,8	75,2
11	Peer	6.813	1.706	5.108	25,0	75,0
12	Diepenbeek	5.549	1.400	4.149	25,2	74,8
13	Nieuwerkerken	1.030	262	768	25,4	74,6
14	Borgloon	2.493	651	1.841	26,1	73,9
15	Heusden-Zolder	9.825	2.599	7.226	26,4	73,6
16	As	1.213	325	888	26,8	73,2
17	Bree	6.025	1.699	4.326	28,2	71,8
18	Oudsbergen	7.075	2.024	5.051	28,6	71,4
19	Wellen	1.430	411	1.019	28,8	71,2
20	Leopoldsburg	4.206	1.213	2.994	28,8	71,2
21	Zonhoven	4.496	1.317	3.179	29,3	70,7
22	Houthalen-Helchteren	8.411	2.465	5.946	29,3	70,7
23	Genk	33.552	9.838	23.713	29,3	70,7
24	Voeren	628	213	415	33,9	66,1
25	Hechtel-Heksel	1.467	500	966	34,1	65,9
26	Hamont-Hachel	3.782	1.302	2.481	34,4	65,6
27	Beringen	11.294	3.935	7.359	34,8	65,2
28	Sint-Truiden	18.167	6.345	11.822	34,9	65,1
29	Gingelom	1.204	427	777	35,5	64,5
30	Lanaken	5.611	2.087	3.523	37,2	62,8
31	Dilsen-Stokkem	5.004	1.872	3.132	37,4	62,6
32	Pelt	11.499	4.476	7.023	38,9	61,1
33	Tongeren	10.081	4.067	6.014	40,3	59,7
34	Bocholt	2.463	997	1.466	40,5	59,5
35	Bilzen	6.750	2.747	4.003	40,7	59,3
36	Kinrooi	2.099	857	1.243	40,8	59,2
37	Maaseik	5.327	2.212	3.115	41,5	58,5
38	Lommel	11.089	4.898	6.191	44,2	55,8
39	Maasmechelen	9.109	4.062	5.047	44,6	55,4
40	Riemst	1.956	951	1.005	48,6	51,4
41	Heers	591	293	298	49,6	50,4

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening (2018) • Steunpunt Werk; verwerking POM Limburg • Exclusief gemeente Herstappe

HASSELT TELT 23.000 INKOMENDE PENDELAARS MEER DAN UITGAANDE PENDELAARS

IS UW GEMEENTE EERDER EEN WOON- OF EEN WERKGEMEENTE?

Het aantal loontrekkenden dat in een gemeente woont is logischerwijze niet hetzelfde dan het aantal loontrekkenden dat er werkt. De ene gemeente heeft veel inkomende pendelaars, een andere net veel uitgaande pendel. Het pendelsaldo duidt op het verschil tussen het aantal inkomende en uitgaande pendelaars in eenzelfde gemeente. Een gemeente met een positief saldo kan worden beschouwd als een aantrekkelijke werkplek of economisch belangrijke knooppuntgemeente die voor de invulling van haar werkgelegenheid sterker beroep doet op inwoners van andere, vaak omliggende gemeenten. Bij een negatief pendelsaldo overweegt de woonfunctie van de gemeente. Daarbij zijn het ook vaak gemeenten waar het jobaanbod lager ligt. Zij kennen dan eerder weinig inkomende pendel, maar wel een hogere mate van uitgaande pendel van loontrekkenden die naar elders (moeten) trekken voor hun job.

Slechts 7 Limburgse gemeenten hebben een positief pendelsaldo. Deze gemeenten hebben dus meer inkomende dan uitgaande pendelaars. Hasselt kent met +23.000 het hoogste positieve pendelsaldo in Limburg: de stad telt 15.600 uitgaande pendelaars (-) maar trekt wel 38.600 inkomende pendelaars (+) aan. Daarna

volgen Genk (+11.700), Sint-Truiden (+3.300), Tessenderlo (+1.150), Lummen (+1.100), Peer (+400) en Bree (met +30 nog net positief).

De overige Limburgse gemeenten hebben een negatief pendelsaldo en tellen meer uitgaande dan inkomende pendelaars. De laagste pendelsaldo's tellen we in Bilzen (-5.500), Beringen (-5.200) en Riemst (-4.300). Deze gemeenten - waarvan we Bilzen en zeker Beringen toch tot de grotere van Limburg mogen rekenen - tellen flink meer uitgaande dan inkomende pendelaars. Een verklaring ligt onder meer in de relatief lage jobratio's van deze gemeenten. Riemst kent met 36 jobs per 100 inwoners op arbeidsleeftijd (15-64 jaar) de op twee na laagste jobratio in Limburg. Maar ook in Bilzen (49) en Beringen (54) ligt de jobratio duidelijk lager dan het provinciaal gemiddelde (68 jobs per 100 inwoners tussen 15-64 jaar).

Deze vaststelling gaat ook op voor andere gemeenten met een sterk negatief pendelsaldo, zoals de Maasgemeenten Maasmechelen (pendelsaldo van -3.800), Maaseik (-3.700) en Lanaken (-3.500). Zij tellen ongeveer dubbel zoveel uitgaande dan inkomende pendelaars en hebben een eerder lage jobratio (48 à 49 jobs per 100 inwoners op arbeidsleeftijd).

7 LIMBURGSE GEMEENTEN MET EEN POSITIEF SALDO

	Gemeente	Inkomende pendelaars	Uitgaande pendelaars	Pendelsaldo
1	Hasselt	38.569	15.606	22.963
2	Genk	23.713	11.971	11.743
3	Sint-Truiden	11.822	8.556	3.265
4	Tessenderlo	6.714	5.567	1.147
5	Lummen	5.708	4.626	1.082
6	Peer	5.108	4.745	363
7	Bree	4.326	4.297	29

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening (2018) • Steunpunt Werk; verwerking POM Limburg • Exclusief gemeente Herstappe

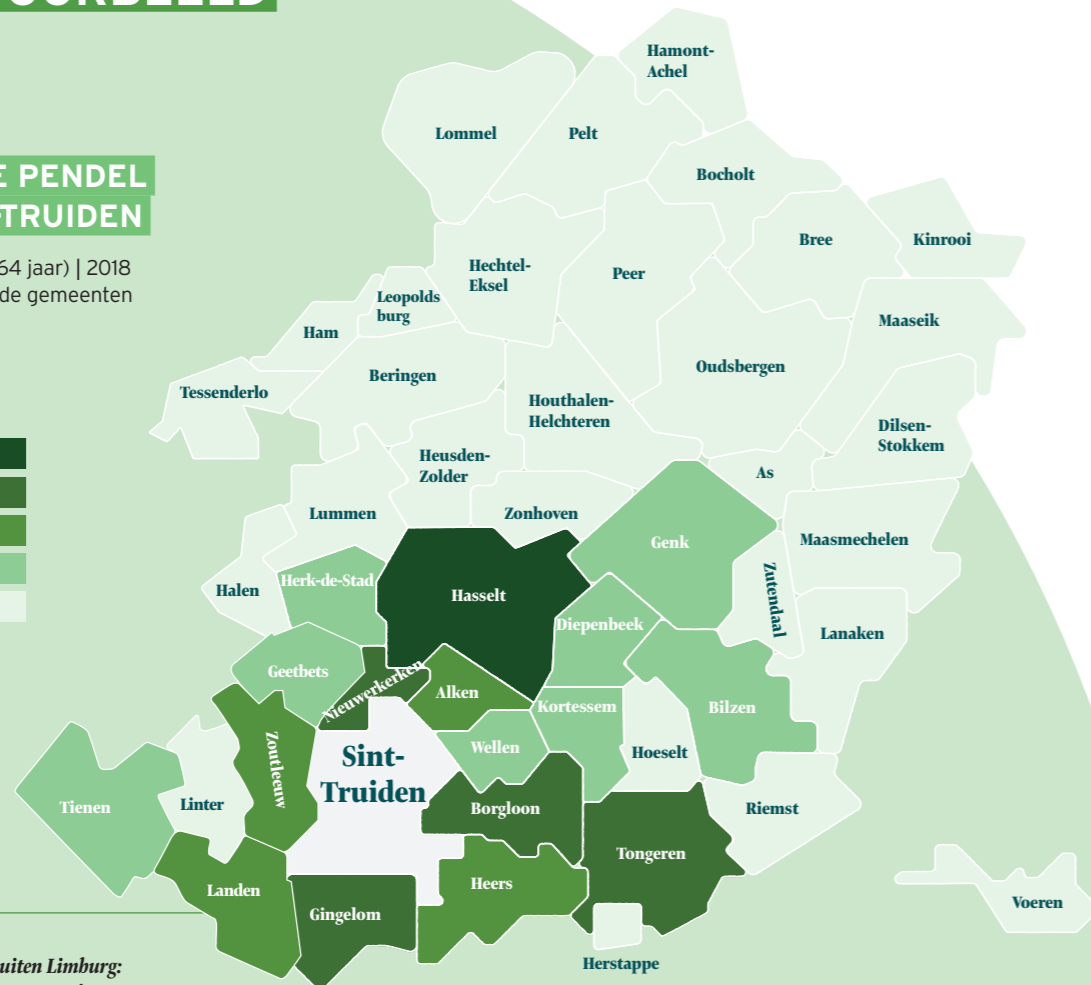
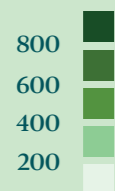
Bron: Vlaamse Arbeidsrekening (2018) • Steunpunt Werk; verwerking POM Limburg

PENDELDEKLASSIEN

VOORBEELD

INKOMENDE PENDEL NAAR SINT-TRUIDEN

Loontrekkenden (15-64 jaar) | 2018
Inclusief aangrenzende gemeenten

Inkomende pendel van buiten Limburg:
4.258 loontrekkenden, waarvan uit
Vlaams-Brabant: 2.170; uit provincie Luik: 585

○ ○ Waar werken de uitgaande pendelaars van Beringen?

Ter illustratie bekijken we de uitgaande pendel uit Beringen.

- 76,2% van de loontrekkende bevolking uit Beringen is uitgaande pendelaar en werkt in een andere gemeente (12.583 loontrekkenden)
- 23,8% van Beringse loontrekkende bevolking woont én werkt in Beringen (3.935 loontrekkenden)
- De grootste uitgaande pendel stromen uit Beringen zijn deze naar Hasselt (1.570), Tessenderlo (1.198), Heusden-Zolder (1.142), Lummen (578) en Genk (567)
- Grootste uitgaande pendelstromen buiten Limburg: Diest (484), Geel (414), Laakdal (413), Antwerpen (379)

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening
(Steunpunt Werk)

○ ○ WAT ZIJN DE GROOTSTE PENDELASSEN IN LIMBURG?

Aan de hand van de uitgaande en inkomende pendelgegevens is het mogelijk om de grootste pendelstromen of woon-werk assen tussen de Limburgse gemeenten te achterhalen. Weinig verrassend is de grootste pendelas tussen twee gemeenten deze van Genk naar Hasselt. In 2018 waren er gemiddeld 2.711 loontrekkenden tussen 15 en 64 jaar die woonden in Genk en werkten op grondgebied Hasselt. Hoewel de grootteordes jaar op jaar niet zoveel wijzigen, zien we dat de pendelstroom van Genk naar Hasselt een stijgende trend vertoont (+2,5% loontrekkenden tussen 2017 en 2018).

Op enige afstand van Genk-Hasselt zijn ook de 2de en 3de grootste pendelstroom er die leiden naar de provinciehoofdstad. Vanuit Diepenbeek telt de pendel naar Hasselt 1.955 loontrekkenden, vanuit Zonhoven gaat het over 1.886 loontrekkenden. De top 5 wordt vervolledigd door twee pendelstromen naar Genk. Zo zijn er 1.731 Hasselaren die aan de slag zijn in Genk en 1.720 inwoners van Maasmechelen die in Genk hun werkplaats hebben. De pendelstroom van Maasmechelen naar Genk is er daarbij ook een die een stijgende trend kent (+6,4% t.o.v. 2017).

De top 10 van grootste pendelstromen tussen

Limburgse gemeenten wordt ook voor de rest aangevuld met pendelstromen naar Hasselt (vanuit Bilzen en Heusden-Zolder) en Genk (vanuit Houthalen-Helchteren en Bilzen). Al is er één uitzondering: de pendelstroom van Lommel naar Pelt, goed voor 1.646 loontrekkenden. Deze laatste stroom nam bovendien toe in omvang.

De pendelstroom die verhoudingsgewijs het sterkst in omvang toeneemt is deze van Hasselt naar Sint-Truiden. Anno 2018 waren er 993 Hasselaren die in Sint-Truiden werkten. Dat waren er 8,6% meer dan het jaar ervoor. Verder zien we ook vanuit Lanaken naar Genk een duidelijke stijging van het aantal pendelaars (+7,6%).

Er zijn trouwens niet veel pendelstromen die in omvang krimpen. In zowat alle Limburgse gemeenten steeg de afgelopen jaren immers de werkgelegenheid, wat zich meestal vertaalt naar meer pendelbewegingen. Toch werden enkele pendelstromen kleiner, zoals die van Beringen naar Tessenderlo, van Gingelom naar Sint-Truiden en van Oudsbergen naar Bree. Elk van deze pendelstromen nam tussen 2017 en 2018 met ongeveer 3% af.

••

PENDELWEGEN

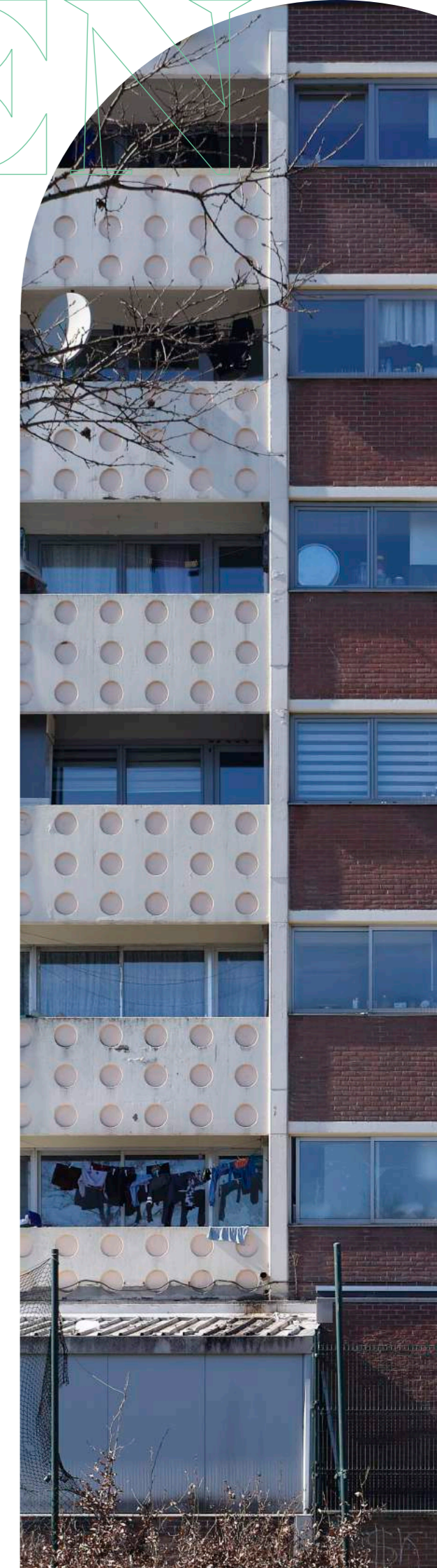
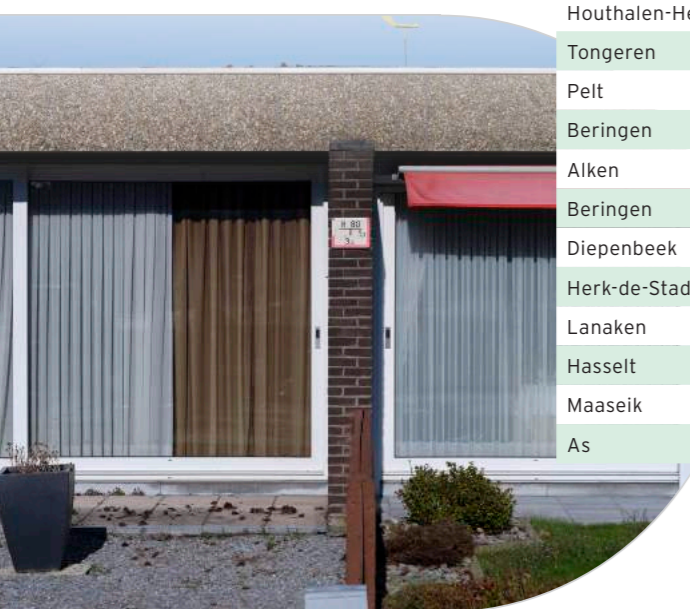
ALLE - OF TOCH VEEL - PENDELWEGEN LEIDEN NAAR HASSELT EN GENK

Woongemeente	Werkgemeente	Aantal loontrekkenden	
Genk	Hasselt	2.711	↑
Diepenbeek	Hasselt	1.955	
Zonhoven	Hasselt	1.886	
Hasselt	Genk	1.731	
Maasmechelen	Genk	1.720	↑
Bilzen	Hasselt	1.689	
Heusden-Zolder	Hasselt	1.654	
Lommel	Pelt	1.646	↑
Houthalen-Helchteren	Genk	1.638	
Bilzen	Genk	1.635	↑
Oudsbergen	Genk	1.620	↑
Beringen	Hasselt	1.570	
Sint-Truiden	Hasselt	1.538	
Houthalen-Helchteren	Hasselt	1.532	
Tongeren	Hasselt	1.348	
Pelt	Lommel	1.251	↑
Beringen	Tessenderlo	1.198	↓
Alken	Hasselt	1.197	
Beringen	Heusden-Zolder	1.142	
Diepenbeek	Genk	1.139	
Herk-de-Stad	Hasselt	1.064	
Lanaken	Genk	1.028	↑
Hasselt	Sint-Truiden	993	↑
Maaseik	Genk	975	↑
As	Genk	926	

↑ Stijging t.o.v. 2017 van +2,5% of meer ↓ Daling t.o.v. 2017 van -2,5% of meer
Bron: Vlaamse Arbeidsrekening (2018) • Steunpunt Werk; verwerking POM Limburg
• Enkel de 50 grootste pendelstromen zijn in de tabel opgenomen

Woongemeente	Werkgemeente	Aantal loontrekkenden	
Maasmechelen	Dilsen-Stokkem	915	↑
Pelt	Hamont-Achel	894	↑
Dilsen-Stokkem	Genk	892	↑
Dilsen-Stokkem	Maasmechelen	868	
Zonhoven	Genk	846	↑
Lummen	Hasselt	836	↑
Heusden-Zolder	Beringen	816	↑
Hamont-Achel	Pelt	809	
Riemst	Tongeren	803	
Bilzen	Tongeren	801	
Hasselt	Diepenbeek	771	↑
Maasmechelen	Hasselt	752	↑
Kortesseem	Hasselt	748	
Maasmechelen	Lanaken	739	
Zutendaal	Genk	735	
Lanaken	Maasmechelen	715	
Peer	Pelt	715	
Houthalen-Helchteren	Heusden-Zolder	715	↑
Genk	Oudsbergen	710	
Oudsbergen	Hasselt	704	
Maaseik	Bree	694	
Borgloon	Sint-Truiden	681	
Gingelom	Sint-Truiden	679	↓
Oudsbergen	Bree	666	↓
Heusden-Zolder	Genk	664	↑

↑ Stijging t.o.v. 2017 van +2,5% of meer ↓ Daling t.o.v. 2017 van -2,5% of meer
Bron: Vlaamse Arbeidsrekening (2018) • Steunpunt Werk; verwerking POM Limburg
• Enkel de 50 grootste pendelstromen zijn in de tabel opgenomen

WOON-WERK

**GENK-HASSELLT
IS GROOTSTE
WOON-WERK AS
IN LIMBURG,
AS PELT-LOMMEL
NEEMT IN BEIDE
RICHTINGEN STERK TOE**

WOON-WERK ASSEN

Wanneer we de pendelstromen niet in één, maar in twee richtingen bekijken (heen-entertug), kunnen we ook de grootste woon-werk assen definiëren. Tellen we de loontrekkenden uit Genk die in Hasselt werken (2.711) samen met de Hasselaren die in Genk werken (1.731), krijgen we met Hasselt-Genk bij uitstek de grootste (wederkerige) woon-werk as. Samengeteld gaat het over 4.442 loontrekkenden die in één van beide steden wonen of werken.

De tweede grootste as - al is die in omvang al heel wat kleiner - is deze tussen Pelt en Lommel (2.896): 1.646 loontrekkenden uit Lommel die in Pelt werken en 1.251 werknemers die de omgekeerde beweging maken.

Ook dit is een as die in aantal toeneemt, en dat in beide richtingen. Daarna volgen de assen Hasselt-Diepenbeek (2.726), Hasselt-Sint-Truiden (2.531), Hasselt-Zonhoven (2.361) en Genk-Oudsbergen (2.330).

De woon-werk as Hasselt-Sint-Truiden kent bovendien een sterk stijgende trend (+3,6% op jaarbasis). Verder nemen ook verschillende andere assen behoorlijk in omvang toe: de as Genk-Lanaken op kop (+7,4%), gevolgd door Bree-Maaseik (+4,6%), Genk-Maaseik (+4,3%) en Genk-Maasmechelen (+4,2%). De pendelbewegingen tussen Genk en de Maasgemeenten zijn dus duidelijk in opmars.

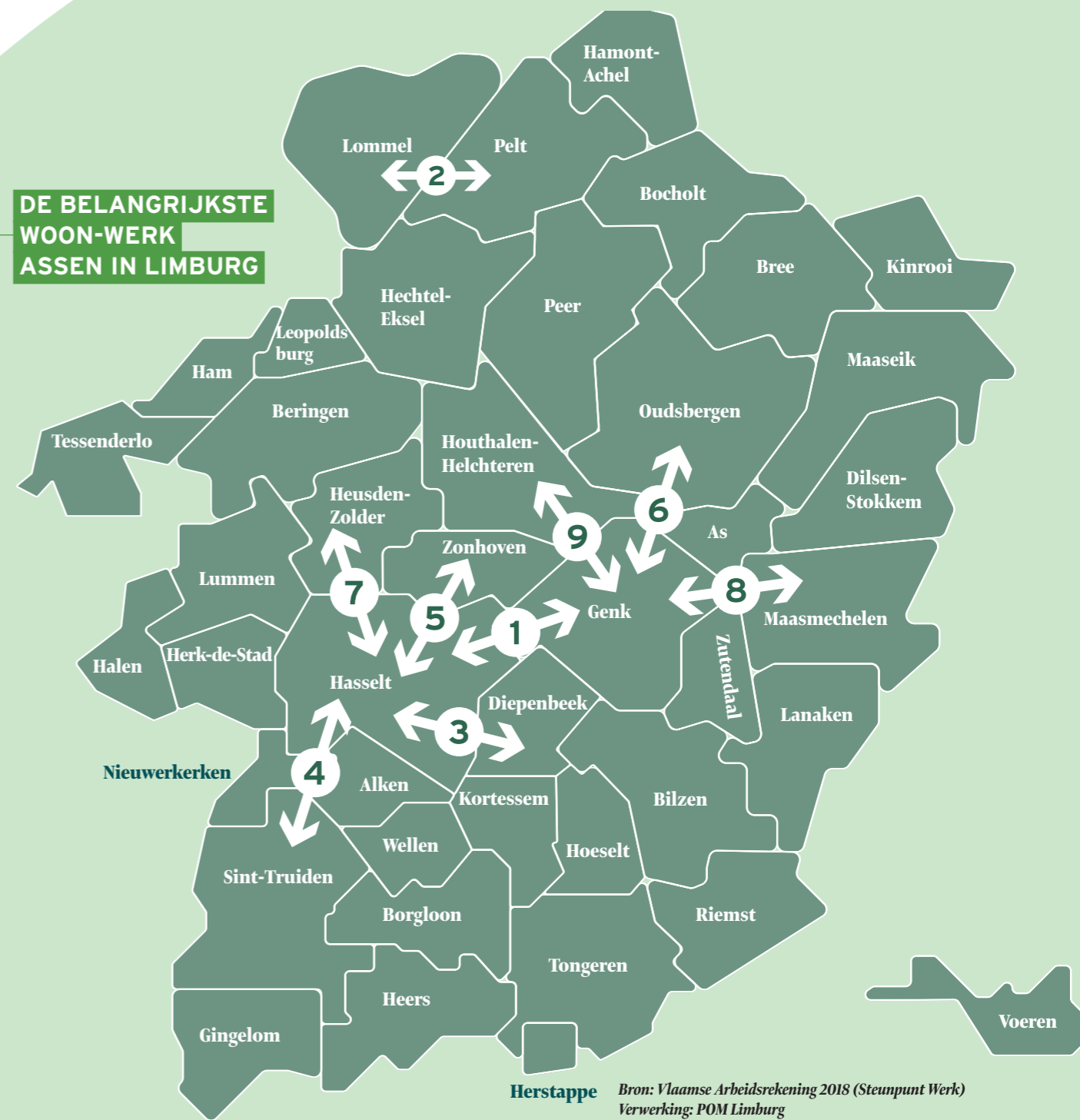
••

Woon-werk as	Aantal pendelaars (gecumuleerd)	Stijging t.o.v. 2017 van +2,5% of meer
Hasselt - Genk	4.442	
Pelt - Lommel	2.896	↑
Hasselt - Diepenbeek	2.726	
Hasselt - Sint-Truiden	2.531	↑
Hasselt - Zonhoven	2.361	
Genk - Oudsbergen	2.330	
Hasselt - Heusden-Zolder	2.257	
Genk - Maasmechelen	2.194	↑
Genk - Houthalen-Helchteren	2.179	
Hasselt - Houthalen-Helchteren	2.013	
Hasselt - Beringen	2.009	
Heusden-Zolder - Beringen	1.958	
Hasselt - Bilzen	1.924	
Genk - Bilzen	1.912	↑
Maasmechelen - Dilsen-Stokkem	1.783	
Hamont-Achel - Pelt	1.703	↑
Hasselt - Tongeren	1.693	
Hasselt - Alken	1.682	
Tessenderlo - Beringen	1.627	↓
Genk - Diepenbeek	1.527	
Lanaken - Maasmechelen	1.454	
Hasselt - Herk-de-Stad	1.401	
Heusden-Zolder - Houthalen-Helchteren	1.335	↑
Hasselt - Lummen	1.301	↑
Pelt - Peer	1.291	
Genk - Lanaken	1.238	↑
Tongeren - Bilzen	1.174	
Genk - Zonhoven	1.166	
Maaseik - Dilsen-Stokkem	1.121	
Genk - As	1.119	
Bree - Oudsbergen	1.098	
Genk - Dilsen-Stokkem	1.097	↑
Bree - Maaseik	1.088	↑
Genk - Maaseik	1.076	↑
Genk - Heusden-Zolder	1.029	↑
Tongeren - Riemst	1.009	

↑ Stijging t.o.v. 2017 van +2,5% of meer
↓ Daling t.o.v. 2017 van -2% of meer
Bron: Vlaamse Arbeidsrekening (2018) • Steunpunt Werk; verwerking POM Limburg • Enkel de woon-werk assen met meer dan 1.000 loontrekkenden zijn in de tabel opgenomen

DE BELANGRIJKSTE WOON-WERK ASSEN IN LIMBURG

Meer cijfers en analyses over de pendelstromen tussen Limburgse gemeenten zijn terug te vinden in de studie 'Woon-werkpendel in de Limburgse gemeenten' van POM Limburg. Daarin zijn tevens gemeentelijke pendelfiches opgenomen met een oplijsting van de belangrijkste inkomende en uitgaande pendelstromen per gemeente. Deze studie en gemeentelijke pendelfiches zijn ook online raadpleegbaar via www.pomlimburg.be/kennis.

TUSSEN WELKE GEMEENTEN VERPLAATST DE LIMBURGER ZICH? EEN ANALYSE OP BASIS VAN MOBIELE DATA

Studie uitgevoerd door Orange/Cropland
i.s.m. POM Limburg

Mobiele telefoniedata geven aan dat zich vanuit Bilzen ruim 33.000 mensen per dag verplaatsen naar een andere gemeente. Of omgekeerd, in Houthalen-Helchteren komen dagelijks meer dan 29.000 verplaatsingen toe. Zo'n 5.600 van die trajecten komen uit Genk, ruim 4.800 uit Zonhoven en 3.200 uit Heusden-Zolder. Deze en vele andere cijfers voor elk van de Limburgse gemeenten zijn sinds kort beschikbaar in een online dashboard op de website van POM Limburg. We staan hier al even stil bij enkele van de cijfers en lichten toe hoe je als gemeente zelf aan de slag kan met het dashboard.

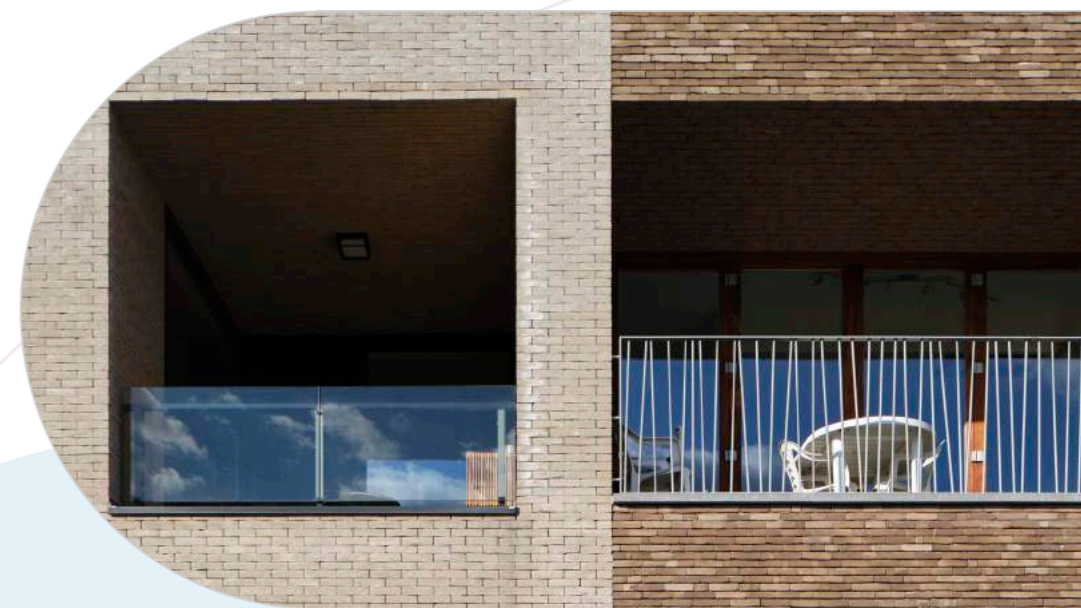
BIG DATA

○ ○ BIG DATA ALS NIEUWE BRON VAN INFORMATIE

Om het verplaatsingsgedrag van mensen in kaart te brengen deden statistiek- of overheidsdiensten in het verleden vooral een beroep op enquêtegegevens. Sinds enkele jaren vormen ook mobiele telefoniegegevens een belangrijke nieuwe databron om de mobiliteit van personen in kaart te brengen. Ook POM Limburg springt mee op de kar om via innovatieve meetmethoden of big data nieuwe economische inzichten te verkrijgen. Zo ook rond het verplaatsingsgedrag van de Limburger.

POM Limburg deed recent een beroep op mobiele data van Orange om uit te spitten hoe de Limburger zich verplaatst. Voor het eerst werd daarmee op grote schaal het verplaatsingsgedrag van de Limburgers in kaart gebracht aan de hand van mobiele telefoongegevens. Met het verzamelen van dergelijke 'big data' krijgen we een idee van het aantal dagelijkse verplaatsingen uit en naar de Limburgse gemeenten, maar ook tussen welke gemeenten de Limburger zich precies verplaatst. Mobiele data zijn een mooie aanvulling op 'administratieve data' over de woon- en werkplaats van werknemers, omdat ze een totaalbeeld geven van alle verplaatsingen en veranderingen toelaten naar dag of type verplaatsing.

METHODOLOGIE

Wat en hoe meten we?

De verzamelde data zijn afkomstig van telecomprovider Orange. Deze provider kon voldoen aan onze vraag om een verregaande analyse van het verplaatsingsgedrag van de Limburger te maken.

De data hebben betrekking op een periode van 6 maanden (van 1 juli '19 tot 31 december '19). Er werd bewust gekozen om een periode van vóór de uitbraak van het coronavirus te bekijken zodat de effecten van lockdowns, verminderde bedrijfsactiviteit of het massale thuiswerk geen impact hebben op de resultaten. De metingen gebeurden weliswaar op mobiele telefoondata van Orange, maar ze werden geëxtrapoleerd voor de volledige mobiele telefoonmarkt (op basis van het marktaandeel van Orange). Het data science bedrijf Cropland stond in voor de verwerking van de ruwe data.

De meeteenheid is een **'traject'**. Een traject wordt gedefinieerd als een verplaatsing van een Limburgse mobiele telefoonabonnee die gepaard gaat met een aanwezigheid van minimum 30 minuten in een andere gemeente.

We onderscheiden 3 soorten trajecten, met indicatie van:

- **'Werk/school'**: een traject dat voorkomt met een vaste regelmaat, nl.

minimum 8 dagen per maand (van maandag t.e.m. zaterdag, excl. feestdagen) en dat gepaard gaat met een verblijf van langere duur (minimum 4 uur aanwezigheid) in een andere gemeente. Hieronder vallen ook verplaatsingen van jongeren die in een andere gemeente naar school gaan.

- **'Structurele vrijetijdstrajecten'**: een traject dat eveneens met een zekere regelmaat voorkomt, zij het minimum 4 dagen en maximum 10 dagen per maand, en dat gepaard gaat met een aanwezigheid van kortere duur (maximum 4 uur) in een andere gemeente.
- **'Overige'**: alle overige trajecten met een minimum aanwezigheid van 30 minuten, maar die niet onder de twee vorige categorieën vallen.

De criteria voor deze definities zijn enkel vastgelegd op basis van het geregistreerde mobiele dataverkeer. Bijkomende info over de betrokken accounts is niet gekend.

De metingen werden uitgevoerd in de 42 Limburgse gemeenten maar door de kleine aantallen worden trajecten uit/naar Herstappe standaard meegeteld bij Tongeren. Resultaten worden pas gerapporteerd vanaf 30 trajecten.

BIJNA 800.000 VERPLAATSINGEN PER DAG VANUIT DE LIMBURGSE GEMEENTEN

Op basis van de verzamelde mobiele data schatten we dat er vanuit alle Limburgse gemeenten samen dagelijks bijna 800.000 trajecten vertrekken. Dit zou neerkomen op zo'n 6% van het totaal aantal intergemeentelijke trajecten dat FOD Mobiliteit rapporteert op basis van eerder onderzoek van mobiele telefoondata voor het hele land (12,7 miljoen per dag).²

Hasselt en Genk vormen duidelijk de Limburgse tandem van waaruit - en naar waar - de Limburgers zich bewegen. Vanuit Hasselt vertrekken per dag gemiddeld 72.700 trajecten die door het mobiele dataverkeer worden geregistreerd. Vanuit Genk gaat het over 68.000 vertrekkende trajecten. Het aantal 'aankomende trajecten' ligt in beide steden in dezelfde grootteorde. Overige gemeenten van waaruit heel wat trajecten vertrekken zijn Beringen (gemiddeld 37.000 per dag), Bilzen (33.300) en Heusden-Zolder (31.700).

MEER VERPLAATSINGEN OP WEEKDAGEN

Op weekdagen tellen we meer verplaatsingen, op weekenddagen minder. Vooral in een aantal gemeenten in het westen van de provincie komt dit goed tot uiting. In Tessenderlo, Lummen en Ham ligt het gemiddeld aantal trajecten op een weekdag zo'n 30% hoger dan op een weekenddag. Diepenbeek, Hasselt en Genk kennen door de week ruim een vijfde meer verplaatsingen dan in het weekend. Niet voor niets gaat het hier over steden en gemeenten met veel economische bedrijvigheid of met een belangrijke overheids- of onderwijsfunctie.

Aan de andere kant, in meer landelijke Limburgse regio's, zijn de verschillen tussen week- en weekenddagen kleiner. Daar tellen we op weekdagen niet veel meer intergemeentelijke verplaatsingen dan in het weekend. Het gaat dan om een aantal Haspengouwse gemeenten zoals Borgloon, Heers, Nieuwerkerken, Voeren en Riemst. Maar verder ook om gemeenten als Bocholt, Kinrooi of Maaseik.

GEMIDDELD ZIJN 1 OP 3 VERPLAATSINGEN OP WEEKDAGEN WERK-/SCHOOLTRAJECTEN

Behalve de verfijning naar week- of weekenddag, is het ook interessant te weten of verplaatsingen gebeuren in functie van werk, school of vrije tijd. Een sluitende definitie om een traject op basis

van mobiele data in te delen is er niet, maar samen met de dataleverancier werden een aantal criteria vooropgesteld om drie soorten trajecten te onderscheiden: werk of school, vrije tijd en overige (zie kaderstuk).

Het aantal trajecten in functie van werk en onderwijs wordt in alle gemeenten flink hoger geraamd dan het aantal structurele vrije tijds-trajecten. Het aantal 'overige' trajecten ligt dan nog eens een heel stuk hoger dan het aantal werk-/schoolverplaatsingen. In het gros van de verplaatsingen zit dus geen vaste regelmaat. Verder ligt de rangorde van de gemeentes qua aantal verplaatsingen in elk van de drie types meestal in lijn met de bevolkingsomvang in die gemeenten. Hasselt en Genk voeren dan ook opnieuw het lijstje aan van gemeenten met de meeste verplaatsingen in alle drie categorieën.

Ook zijn het opnieuw een aantal gemeenten in het westen van de provincie waar relatief veel verplaatsingen in functie van werk of school gebeuren. Zo ligt het gemiddeld aantal werk-/schooltrajecten uit Herk-de-Stad, Halen, Tessenderlo, Ham of Leopoldsburg tussen 36% en 40% van het totaal aantal verplaatsingen op een weekdag. Dit gaat ook op voor enkele Zuid-Limburgse gemeenten waar zo'n 38% à 39% van de verplaatsingen werk of school gerelateerd is (bv. Nieuwerkerken, Borgloon, Heers, Wellen, Gingelom). Ter vergelijking, in heel Limburg is ongeveer een derde van alle verplaatsingen op een weekdag een werk- of schooltraject.

Bij meer noordelijk gelegen gemeenten en verschillende grensgemeenten lijken structurele vrije tijdstrajecten en overige trajecten een groter aandeel in het verplaatstingsgedrag te hebben (bv. Hamont-Achel, Bocholt, Kinrooi, Maaseik, Dilsen-Stokkem, Lanaken of Riemst) dan elders.

² Zie FOD Mobiliteit & Vervoer (2020), Big Data • Analyse van de verplaatsingen in België (www.mobiliteit.belgium.be)

HOEVEEL MENSEN VERPLAATSEN ZICH DAGELIJKS VANUIT DE LIMBURGSE GEMEENTEN?

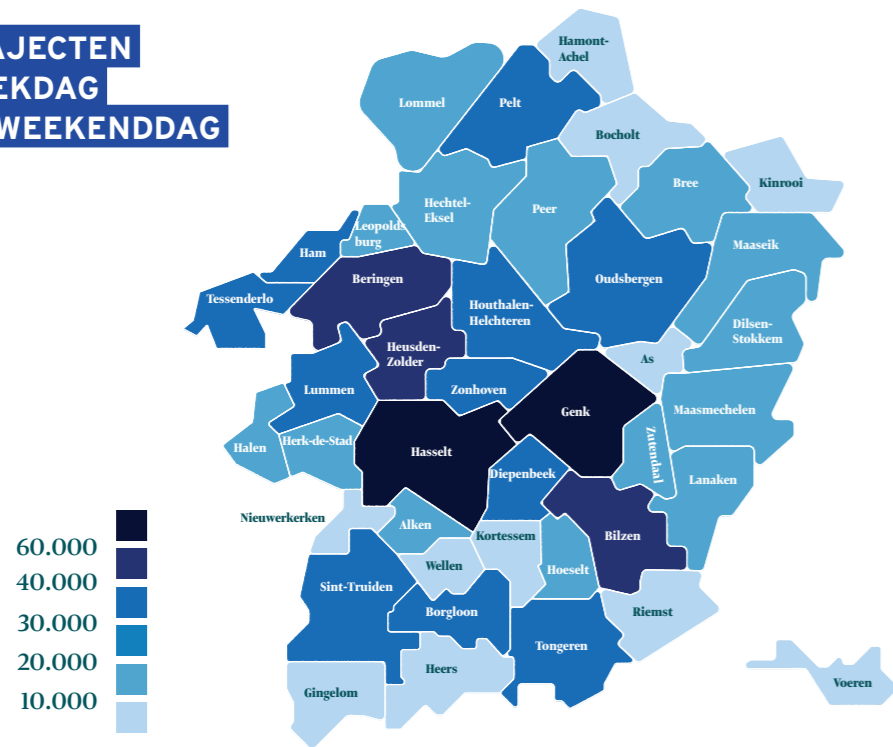
(Gemiddeld aantal trajecten per dag / rangschikking volgens totaal aantal trajecten)

	Gemeente	TOTAAL	Week vs. weekend		Type verplaatsing		
			Weekdag	Weekenddag	Werk/school	Vrije tijd	Overige
1	Hasselt	72.659	77.949	59.229	24.094	13.331	39.555
2	Genk	68.041	72.380	57.025	20.479	11.668	39.566
3	Beringen	36.987	38.550	33.018	13.590	6.435	19.398
4	Bilzen	33.330	34.113	31.340	12.079	5.682	17.735
5	Heusden-Zolder	31.675	33.486	27.079	10.898	5.745	16.987
6	Sint-Truiden	27.389	28.647	24.198	10.058	4.910	14.225
7	Houthalen-Helchteren	27.282	28.424	24.385	8.608	4.576	15.643
8	Zonhoven	25.780	26.812	23.160	8.830	4.402	14.132
9	Oudsbergen	25.551	26.616	22.846	7.692	4.253	14.985
10	Tongeren	22.749	23.667	20.416	8.014	3.788	12.384
11	Borgloon	22.391	22.563	21.954	8.821	4.025	11.127
12	Lummen	21.515	23.531	16.398	7.192	3.471	12.143
13	Diepenbeek	21.379	23.029	17.191	7.165	3.845	11.655
14	Pelt	20.954	22.133	17.962	5.635	3.939	12.391
15	Tessenderlo	20.782	22.721	15.860	8.242	3.895	10.123
16	Alken	19.189	19.948	17.263	6.556	3.140	10.669
17	Ham	18.407	20.082	14.154	7.367	2.916	9.444
18	Maasmechelen	16.745	17.312	15.307	4.074	3.114	10.288
19	Peer	16.569	17.128	15.151	5.444	2.868	9.235
20	Herk-de-Stad	16.058	16.501	14.934	6.582	3.014	7.642
21	Lanaken	13.598	14.055	12.437	3.450	2.571	8.196
22	Lommel	13.299	13.887	11.808	3.309	2.513	8.070
23	Halen	13.076	13.738	11.393	5.022	2.143	6.811
24	Hechtel-Eksel	12.125	12.555	11.034	3.093	1.924	7.663
25	Leopoldsburg	11.633	12.088	10.478	4.406	1.955	6.062
26	Bree	11.453	11.921	10.265	3.279	2.004	6.758
27	Maaseik	11.447	11.572	11.129	2.815	2.308	6.829
28	Hoeselt	10.907	11.171	10.237	3.994	2.001	5.628
29	Zutendaal	9.810	10.208	8.801	2.759	1.689	5.857
30	Dilsen-Stokkem	9.741	10.014	9.047	2.243	1.900	6.000
31	Nieuwerkerken	9.506	9.595	9.283	3.824	1.699	4.670
32	As	8.618	8.805	8.145	2.798	1.483	4.839
33	Kortesseem	8.375	8.551	7.927	3.058	1.430	4.436
34	Riemst	8.237	8.265	8.167	2.653	1.592	4.469
35	Heers	7.981	8.022	7.878	3.065	1.441	4.025
36	Bocholt	7.937	8.023	7.719	1.988	1.521	4.784
37	Gingelom	5.985	6.177	5.496	2.281	1.086	3.027
38	Hamont-Achel	5.963	6.160	5.464	1.405	1.254	3.556
39	Kinrooi	5.434	5.315	5.734	1.229	1.058	3.367
40	Wellen	4.901	5.016	4.611	1.881	930	2.428
41	Voeren	852	852	852	191	116	580

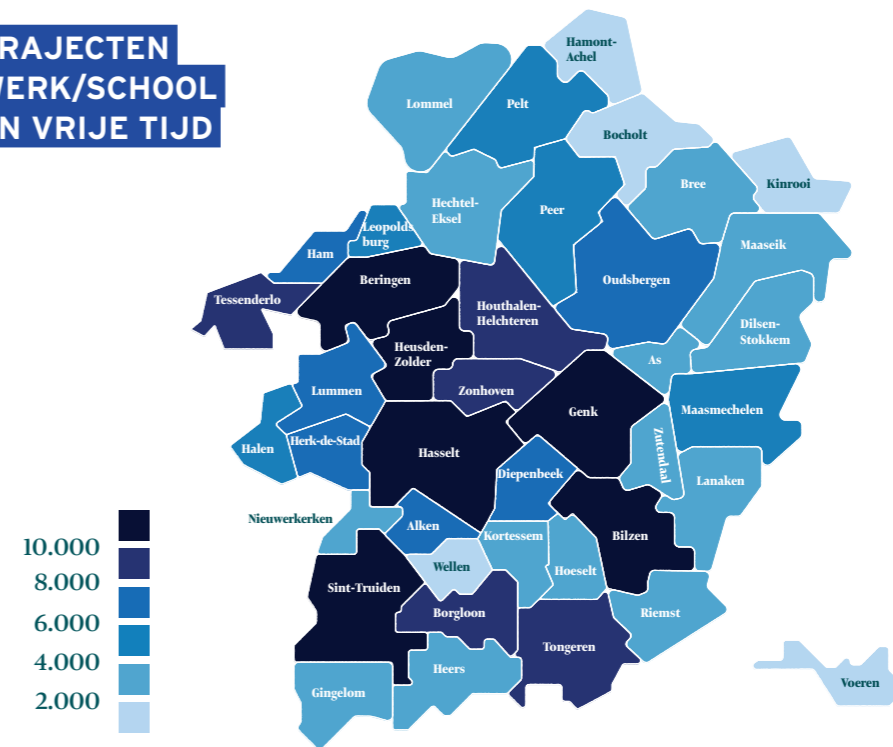
Bron: Orange/Cropland; verwerking POM Limburg • Noot: De optelsom van de afzonderlijke categorieën komt niet overeen met het totaal. Het gaat hier immers over daggemiddelden waarbij het aantal metingen kan verschillen (het aantal werk-/schooltrajecten wordt bv. enkel gemeten ten opzichte van het aantal werkdagen)

INRAJEEFNUMMEN

TRAJECTEN WEEKDAG EN WEEKENDDAG

TRAJECTEN WERK/SCHOOL EN VRIJE TIJD

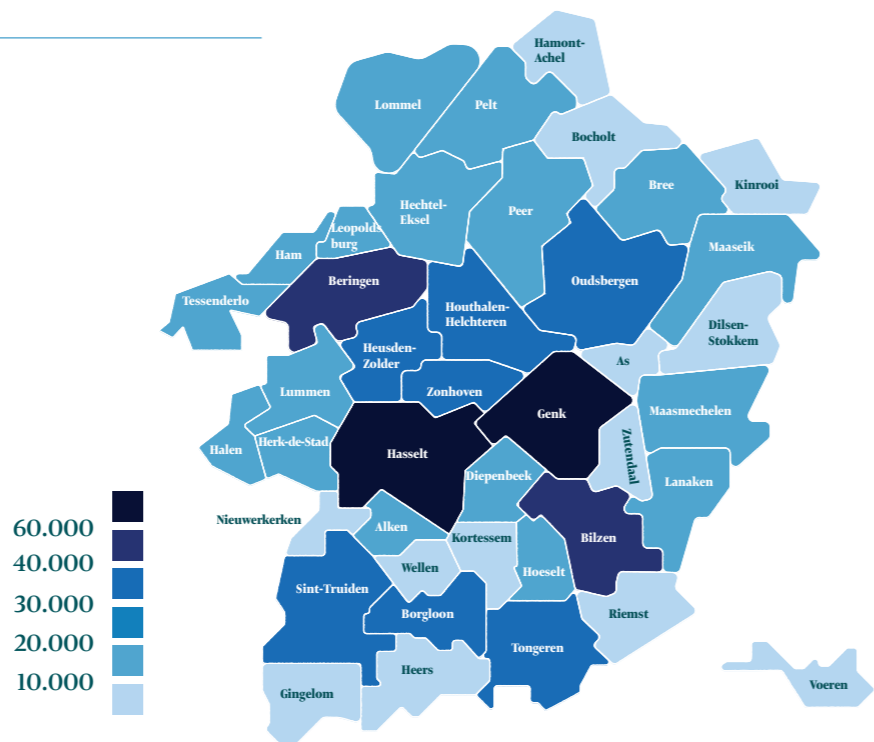

WEEKDAG

Gemiddeld aantal vertrekkende trajecten op een weekdag

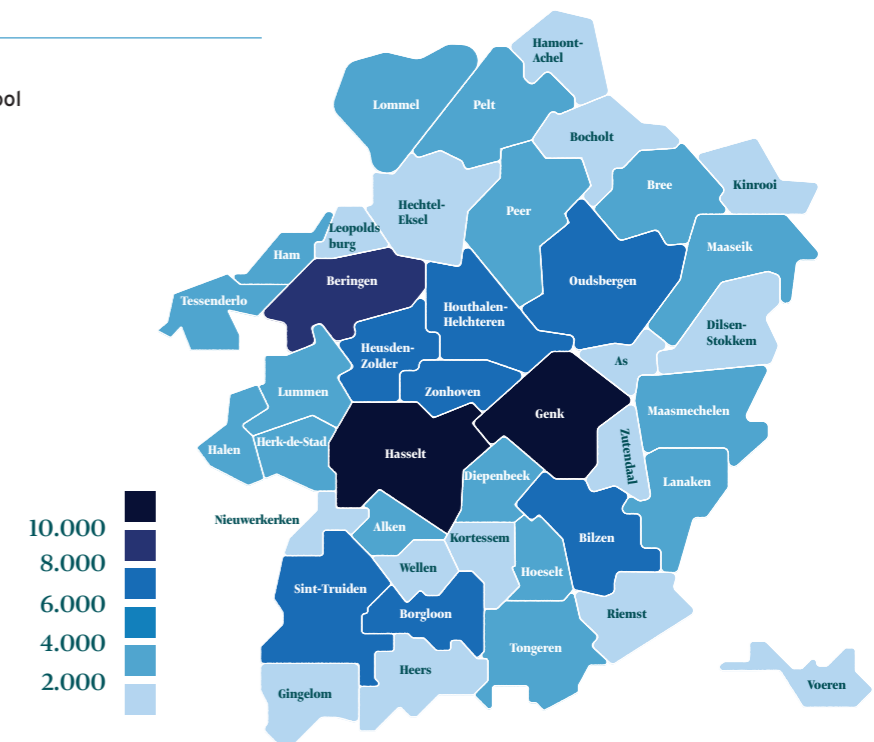
WERK / SCHOOL

Gemiddeld aantal vertrekkende trajecten per dag voor werk of school

WEEKEND

Gemiddeld aantal vertrekkende trajecten op een weekenddag

VRIJE TIJD

Gemiddeld aantal vertrekkende trajecten per dag voor vrije tijd

TUSSEN WELKE GEMEENTEN VERPLAATST DE LIMBURGER ZICH HET VAAKST?

We weten hoe we mobiele data kunnen inzetten om verplaatsingstrajecten te meten en kennen de grootteordes van het aantal trajecten dat vertrekt of aankomt in de Limburgse gemeenten. Nog interessanter wordt het om te kijken welke de intergemeentelijke assen zijn waartussen de Limburger zich precies verplaatst. Ook daarover geven de verzamelde telefoniegegevens boeiende inzichten.

Centrumsteden Hasselt en Genk voeren opnieuw de rangschikking aan met de grootste trajectstromen, en dat in beide richtingen. In totaal verplaatsen zich gemiddeld ongeveer 7.700 Limburgers vanuit Hasselt naar Genk. Omgekeerd zijn het er iets minder (7.500). Op de derde plaats staat het traject vanuit Zonhoven naar Hasselt, goed voor zo'n 7.100 dagelijkse verplaatsingen. Ook de as Beringen - Heusden-Zolder is er een met druk verkeer. Van Beringen naar Heusden-Zolder registreren we ongeveer 6.800 verplaatsingen, in de omgekeerde richting waren het er een honderdtal minder. Ook het aantal verplaatsingen van Genk naar Diepenbeek en van Hasselt naar Zonhoven ligt in dezelfde grootteorde. Nog goed voor ruim 6.000 verplaatsingen zijn de trajecten van Hasselt naar Alken, en van Ham naar Tessenderlo.

ZONHOVEN-HASSELLT EN HAM-TESSENDERLO OMVANGRIJKSTE WERK-/SCHOOLTRAJECTEN

Kijken we enkel naar de verplaatsingen die we groeperen onder 'werk/school'-trajecten wijzigt de rangorde wel. Het hoogste aantal trajecten valt dan te beurt aan Zonhoven

in de richting van Hasselt (gemiddeld bijna 3.000 verplaatsingen per dag). Daarna volgt het traject Ham-Tessenderlo, goed voor gemiddeld bijna 2.900 werk-/schoolverplaatsingen per dag. De grote bedrijvigheid in en tussen beide gemeenten, o.a. op het grensoverschrijdende bedrijventerrein Ravenshout, vormt ongetwijfeld een belangrijke verklaring in dit hoge aantal trajecten. De top vijf wordt vervolledigd door de assen Beringen - Heusden-Zolder, zowel heen als terug, en Sint-Truiden - Borgloon. In elk van die assen schommelt het gemiddeld aantal dagelijkse trajecten in functie van werk of school rond 2.700.

Trajecten die niet zozeer in absolute aantallen, maar wel relatief gezien - in verhouding tot het totaal aantal verplaatsingen - een vrij sterke focus hebben op werk- en schooltrajecten, zijn Bilzen-Hoeselt, Tessenderlo-Ham, Leopoldsburg-Beringen, Beringen-Tessenderlo en Herk-de-Stad - Hasselt (in beide richtingen).

Pelt en Lommel springen er dan weer uit omdat ze in verhouding sterk op elkaar gericht lijken qua verplaatsingen die we classificeren onder de structurele vrijetijdstrajecten, namelijk meer kortdurende trajecten die met een zekere regelmaat voorkomen. Ook vanuit Herk-de-Stad zien we een relatief sterke verbondenheid met Hasselt op dit vlak.

••

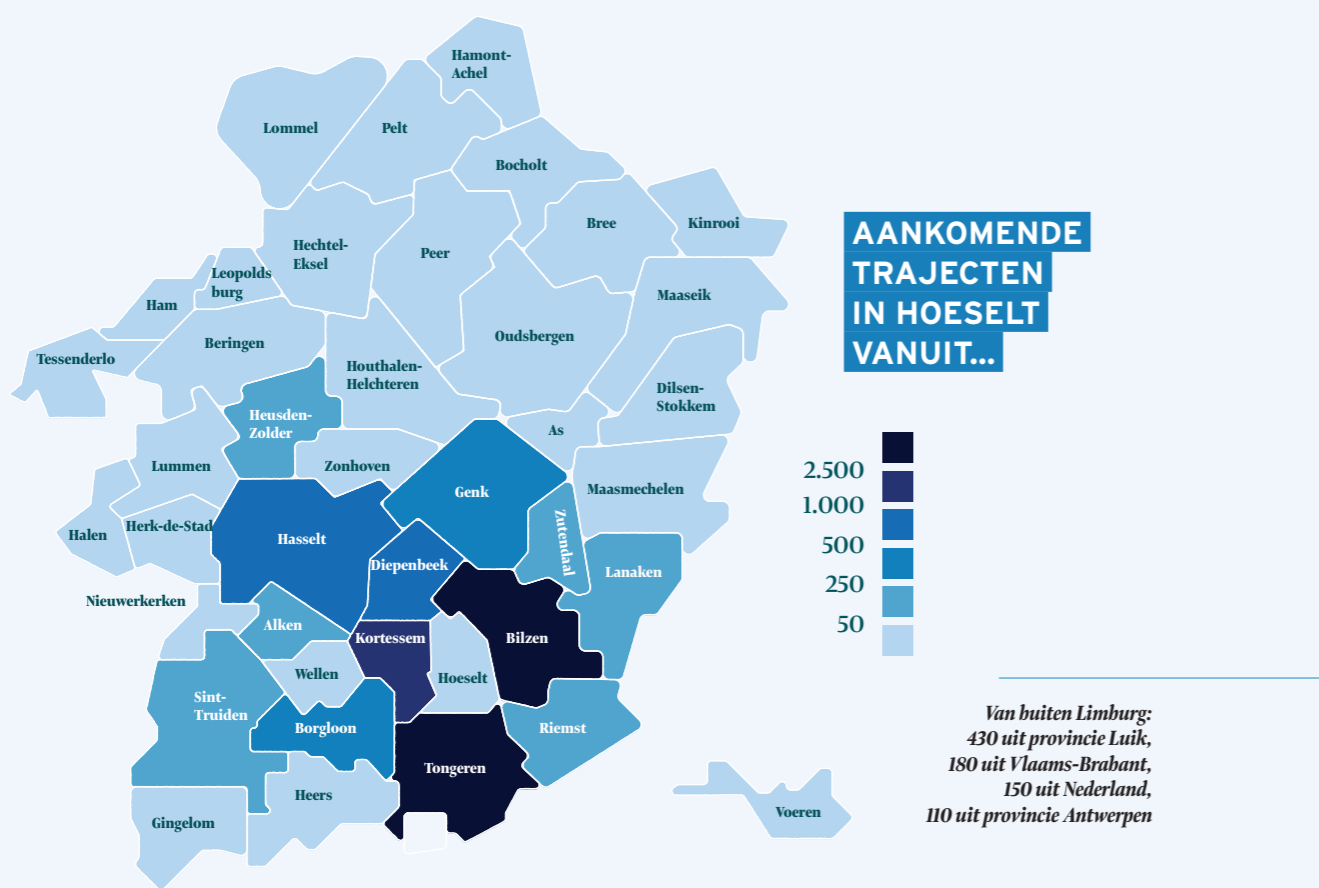
TUSSEN WELKE GEMEENTEN VERPLAATST DE LIMBURGER ZICH HET VAAKST?

Gemiddeld aantal verplaatsingen per dag

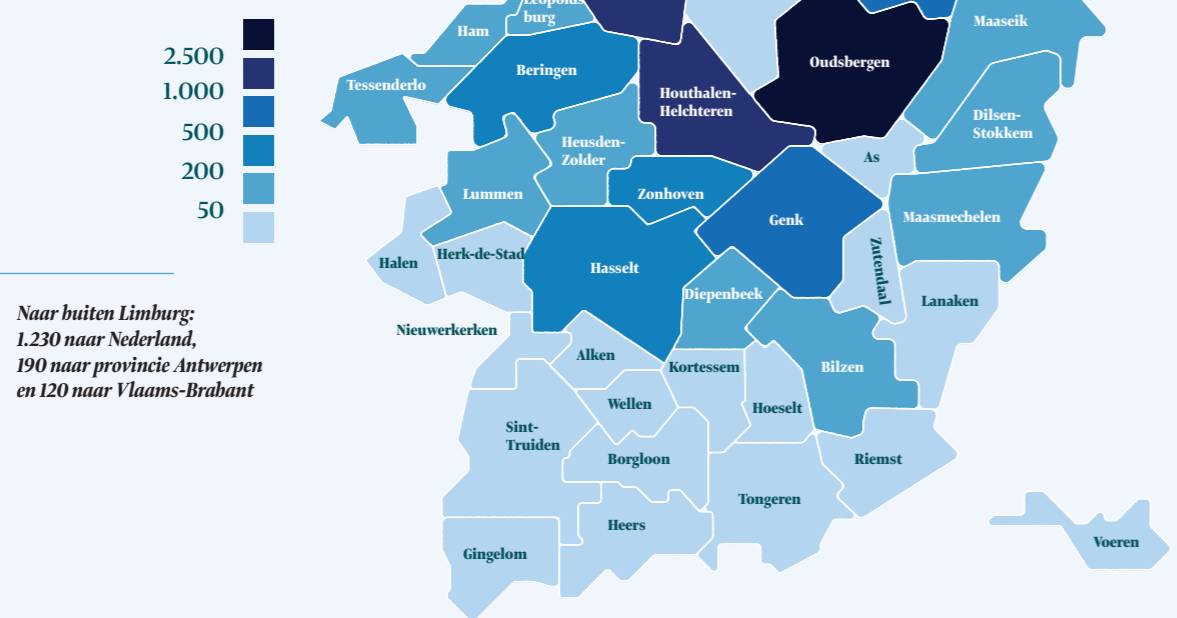
	TOTAAL	Werk/school	Vrije tijd	Overige
Hasselt - Genk	7.692	2.369	1.552	4.196
Genk - Hasselt	7.520	2.464	1.413	4.085
Zonhoven - Hasselt	7.146	2.961	1.363	3.352
Beringen - Heusden-Zolder	6.829	2.698	1.424	3.190
Genk - Diepenbeek	6.826	2.551	1.222	3.510
Hasselt - Zonhoven	6.792	2.578	1.372	3.305
Heusden-Zolder - Beringen	6.737	2.615	1.400	3.191
Hasselt - Alken	6.022	2.368	1.171	2.908
Ham - Tessenderlo	6.015	2.877	946	2.707
Sint-Truiden - Borgloon	5.902	2.678	1.043	2.661
Alken - Hasselt	5.876	2.423	1.149	2.738
Diepenbeek - Genk	5.872	2.320	1.120	2.758
Hasselt - Diepenbeek	5.649	1.893	1.130	2.966
Genk - Houthalen-Helchteren	5.626	1.777	1.111	3.056
Bilzen-Genk	5.541	2.309	1.062	2.584
Pelt - Lommel	5.464	1.633	1.251	2.873
Diepenbeek - Hasselt	5.376	2.031	1.096	2.613
Houthalen-Helchteren - Genk	5.359	1.908	1.049	2.744
Genk - Bilzen	5.262	1.921	1.090	2.595
Houthalen-Helchteren - Zonhoven	5.246	1.913	917	2.759
Beringen - Leopoldsburg	5.158	2.229	967	2.361
Borgloon - Sint-Truiden	5.050	2.242	982	2.228
Tessenderlo - Beringen	4.992	2.173	1.024	2.184
Leopoldsburg - Beringen	4.974	2.351	876	2.169
Bilzen - Hoeselt	4.959	2.403	797	2.190
Heusden-Zolder - Hasselt	4.930	2.031	938	2.326
Hasselt - Heusden-Zolder	4.913	1.732	960	2.531
Zonhoven - Houthalen-Helchteren	4.824	1.800	874	2.473
Oudsbergen - Genk	4.790	1.686	850	2.556
Lommel - Pelt	4.717	1.362	1.103	2.496
Beringen - Tessenderlo	4.485	2.071	792	1.993
Genk - Oudsbergen	4.397	1.377	834	2.433
Tessenderlo - Ham	4.376	2.091	788	1.873
Hasselt - Lummen	4.309	1.673	635	2.300
Genk - Zonhoven	4.301	1.296	753	2.484
Hasselt - Herk-de-Stad	4.277	1.929	827	1.867
Herk-de-Stad - Hasselt	4.124	1.860	880	1.717
Genk - Zutendaal	4.006	1.349	716	2.183
Zonhoven - Genk	3.910	1.278	733	2.128
Beringen - Ham	3.843	1.635	614	1.887

Enkel de 40 grootste trajectstromen tussen 2 Limburgse gemeenten werden opgenomen
Bron: Cropland / Orange

VOORBEELD

VERTREKKENDE TRAJECTEN UIT PEER NAAR...

Intergemeentelijke trajectassen geïllustreerd: Peer en Hoeselt

De data laten niet alleen toe om de grootste trajecten tussen gemeenten bloot te leggen. Voor elke afzonderlijke Limburgse gemeente verschaffen ze cijfers over naar waar haar inwoners zich verplaatsen, en omgekeerd. Enkele illustraties in kaart: eentje met de vertrekkende trajecten vanuit Peer, een andere met de aankomende trajecten in Hoeselt.

De grootste trajectstroom uit Peer is deze naar Oudsbergen. Eén op vijf van alle uitgaande verplaatsingen uit Peer - goed voor zo'n 3.300 mobiele accounts - leiden naar de naburige gemeente. Bocholt komt op de tweede plaats met bijna 2.100 verplaatsingen of 12% van alle verplaatsingen uit Peer. Daarna volgen Hechtel-Eksel en Pelt (elk ongeveer 2.000 trajecten) en Houthalen-Helchteren (ruim 1.500). Naar Bree, de eerste niet-buurgemeente, verplaatsen zich vanuit Peer dagelijks bijna 800 personen, naar Genk zijn het er bijna 600.

De meeste verplaatsingen naar Hoeselt zijn afkomstig uit de buurgemeenten Bilzen, Tongeren en Kortesseem. Dagdagelijks registreren mobiele data een 5.000-tal trajecten van Bilzen naar Hoeselt. Dat zijn 4 op de 10 aankomende trajecten. Vanuit Tongeren gaat het over zo'n 2.500 verplaatsingen, of 1 op 5 van alle trajecten. Uit Kortesseem bewegen zich ook nog ruim 1.000 personen per dag naar Hoeselt. Daarna volgen Hasselt (800), Diepenbeek (600) en Genk (500).

TRAJECTASSEN

Als we nu de vertrekkende en aankomende trajecten samen tellen, wat zijn dan de grote trajectassen tussen Limburgse gemeenten die we op basis van mobiele data zien? In lijn met eerdere vaststellingen voert de tandem Hasselt-Genk de rangschikking aan, met heen en terug gemiddeld ongeveer 15.200 verplaatsingen per dag. Daarna volgen Zonhoven-Hasselt (13.900), Beringen - Heusden-Zolder (13.600), Genk-Diepenbeek (12.600) en Hasselt-Alken (11.900). In vier van de vijf gevallen gaat het hier over intergemeentelijke assen die overwegend in het centrum van de provincie te lokaliseren zijn.

In het westen van de provincie is er naast de as Beringen - Heusden-Zolder ook een sterke ruimtelijke verbondenheid tussen Ham en Tessenderlo (gemiddeld 10.400 dagelijkse verplaatsingen), tussen Beringen en Leopoldsburg (10.100) en tussen Tessenderlo en Beringen (9.500).

In het zuiden is er een nauwe as Sint-Truiden - Borgloon, waartussen dagelijks 11.000 verplaatsingen worden geteld. Dalen we verder af in het rijtje zien we dat ook Bilzen en Hoeselt heel wat onderling verkeer kennen, samen met Tongeren en Bilzen.

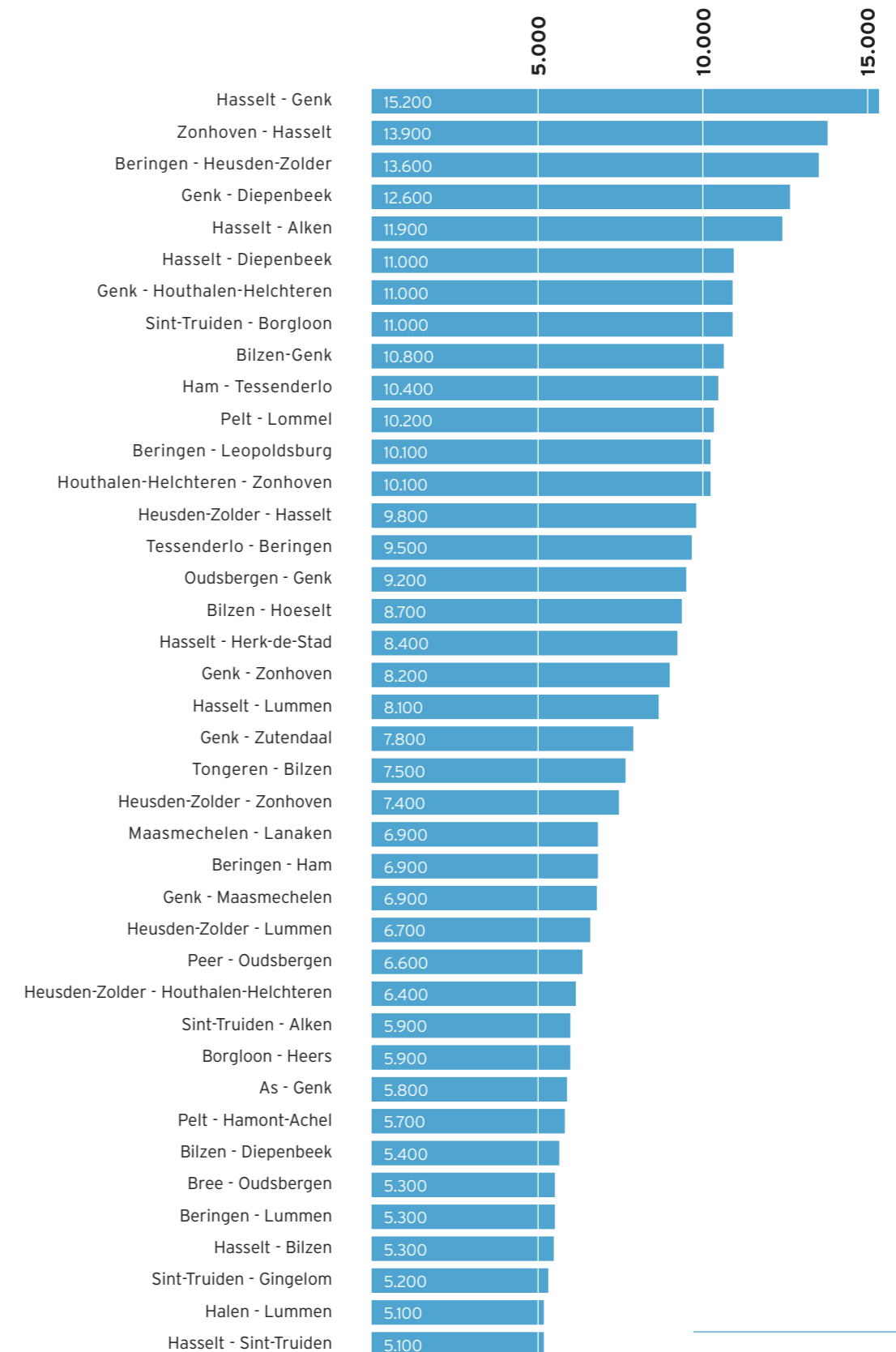
Pelt-Lommel is dan weer de sterkste as in het noorden van Limburg, met 10.200 dagelijkse verplaatsingen. Verder zijn er heel wat onderlinge verplaatsingen tussen Oudsbergen en Genk, maar ook tussen Oudsbergen en Peer.

In het oosten tot slot, zijn de trajectassen duidelijk kleiner in aantal, wat niet belet dat bepaalde gemeenten sterker op elkaar gericht zijn dan andere. Zutendaal vormt bijvoorbeeld een duidelijke as met Genk, net zoals Maasmechelen. Maasmechelen deelt daarnaast echter ook een grote verbondenheid met Lanaken.

••

WAT ZIJN OP BASIS VAN MOBIEL DATAVERKEER DE GROOTSTE LIMBURGSE TRAJECTASSEN?

Raming van het gemiddeld aantal trajecten (heen en terug) per dag

Enkel de 40 grootste trajectstromen tussen 2 Limburgse gemeenten werden opgenomen
Bron: Cropland / Orange

DASHBOARD

NAAR WAAR VERPLAATSEN DE INWONERS IN UW GEMEENTE ZICH? DUIK ZELF IN DE CIJFERS!

Benieuwd welke provinciegenoten uw gemeente in groten getale bezoeken? En op welke momenten? Of omgekeerd, naar waar de inwoners uit uw gemeente zich frequent verplaatsen? Check het zelf in het online dashboard!

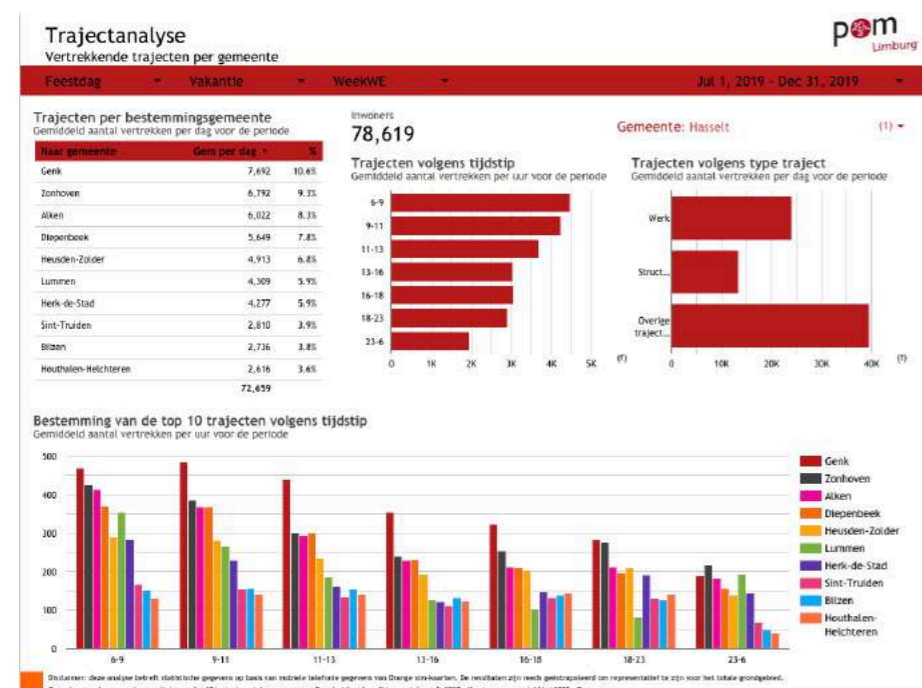
De resultaten van de studie van het mobiele dataverkeer van de Limburger werden gebundeld in een handig online dashboard. Dit is publiek toegankelijk op de webstek van POM Limburg (www.pomlimburg.be/kennis).

In het dashboard kan je op 4 overzichtelijke pagina's een antwoord vinden op volgende vragen:

1. Hoeveel vertrekkende en aankomende trajecten telt mijn gemeente gemiddeld per dag?
2. Naar welke andere gemeenten verplaatsen de inwoners uit mijn gemeente zich vooral?
3. Van waar komen de trajecten die naar mijn gemeente lopen?

De cijfertool laat bovendien toe om de trajectanalyses voor uw gemeente te verfijnen naar het soort dag (week- of weekenddag, al dan niet vakantiedag of feestdag), het tijdslot van de dag en de aard van het traject (met indicatie van werk-/schoolverplaatsing, vrije tijdstraject of overige).

Je kan bovendien niet enkel de cijfers voor de eigen gemeente raadplegen, maar ook deze van je buurgemeenten of alle andere Limburgse gemeenten.

De kerncijfers over de verplaatsingstrajecten tussen Limburgse gemeenten werden tevens gebundeld in gemeentelijke fiches. Daarin kan u de oplistingen vinden van de belangrijkste vertrekkende en aankomende trajecten per gemeente. Ook deze gemeentelijke fiches zijn online terug te vinden op www.pomlimburg.be/kennis.

VIER CONCLUSIES OM OP VERDER TE BOUWEN

Op basis van de studies die we als POM Limburg het afgelopen jaar hebben laten uitvoeren, willen wij de gemeenten economisch versterken en versnellen. Hen inspireren tot samenwerking in actieve economische netwerken is daarbij onmisbaar. Want als deze studies ons iets leren, dan is het dat Limburg geen optelsom is van 42 aparte gemeenten, maar wel een diep doorderd en verbonden economisch ecosysteem.

CONCLUSIES

UIT DE DRIE STUDIES DIE SAMEN HET FUNDAMENT VAN ONZE VISIE OP DEZE ECONOMISCHE NETWERKEN VOEDEN, TREKKEN WE EEN AANTAL OPVALLENDE CONCLUSIES.

HET NOORDELIJKE ECOSYSTEEM

De moeizame mobiliteit tussen noord- en midden-Limburg heeft de perceptie gecreëerd dat het noorden van Limburg een economisch zorgenkind zou zijn. Dat is niet het geval. Noord-Limburg - en nog meer de westelijke kant rond de as Lommel en Pelt - vormt een sterk ecosysteem met zijn eigen groeipotentieel, los van de dominante as Hasselt-Genk. De uitdaging is hier niet in welke mate men deze regio dicht bij de hoofdstedelijke as kan brengen, maar wel hoe het aanwezige potentieel kan versterkt worden binnen het eigen economische ecosysteem. De nabijheid van het Nederlandse Noord-Brabant en de Antwerpse Kempen moet hierbij sterker geëxploiteerd worden dan in het verleden.

HET KWETSBARE OOSTEN

Waar het noorden van de provincie sterker is dan algemeen aangenomen wordt, worden de economische uitdagingen waar het oosten van de provincie voor staat sterk onderschat. De nabijheid van Nederlands Limburg zorgt amper voor versterking van het economisch weefsel. Nochtans is in het verleden vooral op die nabijheid ingezet, meer vanuit een romantische Limburgse eenheidsgedachte dan op basis van harde feiten. Voor dit kwetsbare oosten zal het beleid oog moeten hebben en zal er een specifieke strategie uitgerold moeten worden. Daarbij kan onderzocht worden in welke mate de brug naar Duitsland kan versterkt worden en op welke manier de regio meer kan profiteren van de goede ontsluiting richting Hasselt en Genk.

DE GOUDEN CIRKEL

Een aantal gemeenten zijn erin geslaagd om een sterk economisch weefsel op te bouwen op basis van een sterke buur in de buurt. Zo valt het op dat er zich rond Hasselt een 'gouden cirkel' bevindt met welstellende gemeenten die sterk verbonden zijn met de economische activiteit in de hoofdstad. Dat zien wij onder andere in de pendel- en telefoniebewegingen. Ook in het noorden of bijvoorbeeld in het zuiden, zoals de link van Gingelom met Sint-Truiden, zien we hoe comfortabele gemeenten met goede leefomstandigheden fungeren als groene en kwalitatieve periferie voor economische trekkers. Critici zouden hierbij misschien het woord 'parasitair' in de mond kunnen nemen, maar in realiteit zorgen deze omliggende gemeenten ook voor de beschikbaarheid van hoogwaardige arbeidskrachten en beslissers. Symbiose is een juister woord om de relatie te beschrijven. Uitdaging is op welke manier deze burens mekaar structureel kunnen versterken, zowel in de lusten als de lasten.

LIVING APART TOGETHER

Er is al heel wat inkt gevloeid over het potentieel dat een fusie tussen Hasselt en Genk zou bieden. Alhoewel beiden economische hoofdrolspelers zijn, moeten we tegelijkertijd vaststellen dat de twee steden zeer sterk van mekaar verschillen op het vlak van sociaaleconomisch weefsel. Maar ook, en misschien nog meer, op het vlak van economische cultuur. Beide steden hebben - soms tegen wil en dank - een latrelatie die extreem sterk is. Maar tegelijkertijd zijn ze beiden verbonden met een specifieke periferie, waarbij vooral Diepenbeek in de liefde van beiden deelt. Ook met hun specifieke periferie delen Hasselt en Genk een ecosysteem. Om het Limburgs economisch ecosysteem te versterken zal dus zowel rekening gehouden moeten worden met de latrelatie die beiden hebben, als de eigen 'vriendenkring' van beiden, die buiten deze relatie ligt.

Zowel het debat rond de fusies als de Vlaamse regiovorming gaan ervan uit dat niet iedere gemeente voldoende schaal heeft om de uitdagingen van deze tijd te trotseren. Wij onderschrijven die analyse, maar stellen tegelijkertijd vast dat de perfecte samenwerking rond politie of zorg, daarom niet de perfecte samenwerking op economisch vlak is. Regiovorming en fusies zijn in eerste instantie een politiek proces. Daar willen wij als POM Limburg geen voorafnames op doen, maar wij willen de Limburgse economie wel versterken door te denken en te handelen vanuit sterke economische netwerken. In welke mate deze economische netwerken convergeren met andere oefeningen zal de tijd uitwijzen en daar kan men zich flexibel op aanpassen. Maar één ding staat vast: als we onze economie willen versterken en versnellen zullen we moeten samenwerken. En is samenwerking niet uitgerekend iets waar Limburgers, meer dan andere provincies, ongelooflijk in uitblinken?

PUBLICATIECAMMIES

De publicaties kunnen per mail opgevraagd worden op info@pomlimburg.be. Digitaal zijn deze meteen beschikbaar, de gedrukte versies zijn beschikbaar vanaf midden april.

POM Limburg is de economische ontwikkelingsmaatschappij van Limburg, de vriendelijkste plek om te werken, ondernemen, innoveren en excelleren. Een team van 44 medewerkers tekent in opdracht van het Limburgs provinciebestuur de economische strategie uit, en brengt

ze meteen ook in de praktijk. Zo staan de medewerkers van POM Limburg in voor de ontwikkeling van nieuwe bedrijfsterreinen, innovatieve campussen en ruimtelijke masterplannen. De dienst welkommanagement ondersteunt bedrijven en expats die zoeken naar ruimte om te ondernemen. Acht POM-antennes connecteren startups en mature bedrijven met het economisch ecosysteem op het terrein.

POM Limburg zet in op zeven economische kernsectoren, samen met volwassen ondernemingen, startups, kennisinstellingen,

middenveld en de publieke sector. Ze bouwt op die manier mee aan de economie van de toekomst met maatschappelijk waardevolle en innovatieve projecten op het vlak van digitalisering en duurzaamheid. POM Limburg is de neutrale partner die ondersteunt met data, kennis, projecten en strategie.

POM Limburg wordt bestuurd door de sociale partners en lokale en provinciale mandatarissen, onder leiding van voorzitter en gedeputeerde Tom Vandeput en algemeen directeur Noël Slangen.

Februari 2021

WOON- WERKPENDEL IN DE LIMBURGSE GEMEENTEN

ANA
LYSE

September 2020

GROEPERING VAN DE LIMBURGSE GEMEENTEN VOLGENS SOCIO-ECONOMISCHE INDICATOREN

KWANTITATIEVE BENADERINGEN

ANA
LYSE

Februari 2021

SOCIAAL- ECONOMISCH PROFIEL VAN DE LIMBURGSE GEMEENTEN

ANA
LYSE